

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec 2024 - 2030

Názov	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kráľovský Chlmec na roky 2024-20230
Územné vymedzenie	mesto Kráľovský Chlmec
Územný plán obce schválený	
Dátum schválenie	
Dátum platnosti	
Verzia	1.1.
Publikovaný verejne dňa	

Základné údaje

Názov obce:	Kráľovský Chlmec
Samosprávny kraj:	Košický
Okres:	Trebišov
Historický región:	Zemplín
Nadmorská výška:	30 m n. m.
GPS súradnice:	48°25'53"S 21°58'22"V
Rozloha:	2381 ha
Počet obyvateľov:	7431 (k 31.12.2022)
Hustota obyvateľstva:	312,1 obyv./km ²
PSČ:	07701
Evidenčné číslo vozidiel:	TV

Oficiálne kontakty

Adresa:	Mestský úrad Kráľovský Chlmec, Ľ. Kossutha 99, 077 01Kráľovský Chlmec
Web:	www.https://www.kralovskychlmec.org/
E-mail:	info@kralovskychlmec.sk , mesto@kralovskychlmec.sk
Telefón:	+421-56-6871514
IČO:	00331619

Obsah

Úvod	5
1.1. Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030	6
1.2. Metodická časť	7
1.2.1. Metodika spracovania PHSR	7
1.2.2. Nadväznosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základné rozvojové dokumenty	9
2. A – ANALITICKÁ ČASŤ	21
2.1. Analýza vnútorného prostredia	21
2.1.1. Význam a účinnosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta	21
2.1.2. Ekonomické a sociálne východiská	24
2.1.3. Prírodné a klimatické pomery mesta	26
2.1.4. Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia mesta	28
2.1.5. Demografický potenciál	32
2.1.6. Domový a bytový fond	37
2.1.7. Občianske vybavenie mesta	38
2.1.8. Verejná administratíva	40
2.1.9. Hospodárska základňa mesta	43
2.1.10. Doprava	47
2.1.11. Vyhodnotenie hlukovej situácie z automobilovej dopravy	53
2.1.12. Technické vybavenie mesta	53
2.1.13. Kultúrne a historické hodnoty mesta	57
2.1.14. Životné prostredie mesta	58
2.2. II Analýza vonkajšieho prostredia	61
2.2.1. Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027	63
2.2.2. STEEP analýza	65
2.3. A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia	67
2.3.1. SWOT analýza	67
2.3.2. Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	69
2.3.3. Realizované projekty v predchádzajúcom programovom období 2016-2023	71
3. B – Strategická časť	72
3.1. Strategická vízia mesta Kráľovský Chlmec	75
4. C – Programová časť	77
4.1. Ukazovatele, výsledky a dopady	79
5. D – realizačná časť	81
5.1. Akčný plán realizácie PHSR	81
5.2. Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR	82
5.3. Komunikačná stratégia vo vzťahu k PHSR	84
5.4. Systém monitorovania a hodnotenia	85
6. E – Finančná časť	87
6.1. Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR	87
6.2. Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov	88
6.3. Systém hodnotenia a zaraďovania projektov do financovania	89
7. Záver	90
Príloha č. 1 Prehľad realizovaných investícií a aktivít od posledného PHSR	91

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

Príloha č. 2 Výpis z Uznesenia Mestského zastupiteľstva o schválení PHSR mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

Úvod

Názov strategického dokumentu je Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce (ďalej len „PHSR“). Musia ho mať spracovaný tie mestá a obce, ktoré sa chcú uchádzať o nenávratný finančný príspevok zo štátneho rozpočtu a prostriedkov Európskej únie. Je to teda strategický dokument, ktorý je pomôckou pri napĺňaní vízie, priority a cieľov rozvoja daného územia.

PHSR plne zodpovedá požiadavkám zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja a novele č. 309/2014 Z. z. v znení neskorších predpisov a zohľadňuje odporúčania obsiahnuté v Metodike na vypracovanie PHSR, ktorú vydalo Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Úlohou tohto dokumentu je teda zmapovať situáciu v meste Kráľovský Chlmec, identifikovať požiadavky obyvateľov, zachytiť ich názory na ďalší vývoj mesta a na základe uvedeného vytvoriť Program hospodársko-sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec, ktorý je dôležitým podkladom pre jej rozvoj.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kráľovský Chlmec 2024 – 2030 je základným strategickým dokumentom, ktorý sa rozhodla mesto vypracovať z dôvodu zabezpečenia koncepčného rozvoja mesta, ako aj na zlepšenie a zefektívnenie rozhodovania miestnej samosprávy. Je tiež neoddeliteľnou súčasťou pre možnosť čerpania prostriedkov z Európskej únie, ako pre mestský úrad, tak aj pre všetky subjekty na území mesta. Program je zameraný na podporu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu oblasť pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja mesta, ktorý bude podľa potreby priebežne aktualizovaný a doplňovaný.

Program rozvoja obce schvaľuje mestské zastupiteľstvo, ktoré bude zároveň aj realizovať vykonateľnosť, kontrolu, monitorovanie a hodnotenie tohto programu. Program rozvoja je programom všetkých jeho občanov a bude napomáhať k všestrannému rozvoju mesta nezávisle na prípadných politických zmenách v samospráve. Dôležitou súčasťou prípravy programu rozvoja mesta je zapojiť poslancov mestského zastupiteľstva a aktivistov mesta do prípravy spoločnej budúcnosti, naučiť ich starať sa o seba, o budúcnosť svojej rodiny, svojej ulice a svojej obci.

1.1. Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kráľovský Chlmec na rok 2024-2030 (ďalej len „PHSR 2024-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov mestského úradu, poslancov mestského zastupiteľstva, širokej verejnosti a externých odborníkov. PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja.
Riadenie procesu spracovania	Proces spracovania bude manažovaný prostredníctvom riadiaceho tímu, v ktorom bude mať vedúcu úlohu primátor mesta Kráľovský Chlmec pán Ing. Karol Pataky. Do procesu spracovania budú zapojení členovia pracovnej skupiny, ktorí budú zastávať rôzne úlohy v súlade s metodikou spracovania PHSR. Členovia pracovnej skupiny a riadiacej skupiny navzájom spolupracujú a komunikujú podľa potreby, či už osobne, telefonicky alebo e-mailom. Riadiaci tím zodpovedá za: - celkovú koordináciu spracovania PHSR mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok,

	<ul style="list-style-type: none">- vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR,- spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR,- finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie. Zloženie riadiacej skupiny: Ing. Karol Pataky Ing. Jozef Želinsky Zloženie pracovnej skupiny: Zoltán Apacs Ing. Alexander Fedor Ing. Peter Furik Ing. Zoltán Illés MUDr. Alžbeta Mátéová MUDr. Gita Nagyová JUDr. Peter Pandy Gejza Sačko Ing. Peter Tancsák Ing. Dionýz Tóth Ing. Jozef Želinský
Obdobie spracovania	Október 2023
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce

Zdroj Vlastné spracovanie

1.2. Metodická časť

1.2.1. Metodika spracovania PHSR

V súčasnosti regionálny rozvoj sa možno dosiahnuť dvoma úzko spojenými spôsobmi, a to jednak prostredníctvom regionálnej politiky na úrovni vnútroštátnych legislatívnych noriem a na strane druhej s možnosťou využitia foriem pomoci z fondov Európskej únie.

Cieľom Zákona č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja bolo vytvorenie systému regionálneho rozvoja na celoštátnej, regionálnej, ale aj miestnej úrovni. Na základe § 5 Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja sa podpora regionálneho rozvoja vykonáva v súlade s Národnou stratégiou regionálneho

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

rozvoja Slovenskej republiky, Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vyššieho územného celku, ako aj Programom rozvoja obce.

Obce majú mať schválený Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja preto, lebo dosiahnutie finančnej podpory z verejných zdrojov je často podmienené ich zladením s rozvojovou stratégiou príslušnej obce, mikroregiónu či kraja.

PHSR obce nie je rovnaký ako územný plán obce, ale patrí medzi ostatné podklady využívané v územno-plánovacej činnosti. Zámery predkladané v rámci prípravy programu rozvoja obce musia byť však v súlade s jestvujúcou schválenou územnoplánovacou dokumentáciou, pričom program rozvoja obce stanovuje iba mieru podpory jednotlivým jeho zámery. Program rozvoja obce je teda strategický rozvojový dokument, prostredníctvom ktorého obec dá najavo záujem o svoju budúcnosť, ako aj o budúcnosť svojich obyvateľov. Dokument PHSR slúži, ako nástroj obce na aktívne riadenie rozvoja založené na iniciovaní potrebných a žiaducich zmien. Presne stanovené rozvojové priority umožnia obci realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach.

§ 8 Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja plán rozvoja obce v rámci partnerstva pozostáva z

- a) **Analytickej časti** - hodnotenie a analýza východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, potenciálne riziká a ohrozenia spojené s existujúcimi stratégiami a koncepciami, ako aj využitie vnútorného potenciálu územia, jeho limity a rozvoj, definovanie podmienok pre udržateľný rozvoj obce,
- b) **Strategickej časti** - ktorý stanovuje stratégiu rozvoja obce s prihliadnutím na vnútorné charakteristiky obce a s cieľom dosiahnuť vyvážený, trvalo udržateľný rozvoj územia určuje hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce pri rešpektovaní zásad regionálnej politiky,
- c) **Programovej časti** - obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít potrebné na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
- d) **Realizačnej časti** – obsahujepopis postupov inštitucionálneho zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, stanovením merateľných ukazovateľov vytvorí systém monitorovania a hodnotenia realizácie programu rozvoja obce, finančný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja,
- e) **Finančnej časti** – ktorý zahŕňa finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít a inštitucionálne a organizačné aspekty realizácie programu rozvoja obce.

1.2.2. Nadväznosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základné rozvojové dokumenty

Prioritné oblasti rozvoja, ciele, opatrenia a aktivity PHSR obce sú v súlade s so strategickými rozvojovými dokumentmi na úrovni EÚ, SR, NUTS I, NUTS II a NUTS III.

1.2.2.1. Dokumenty nadnárodnej úrovne:

Projekt Európa 2030

EÚ musí vypracovať spoločnú energetickú politiku s vnútorným aj vonkajším rozmerom, ktorá nám umožní dosiahnuť vyššiu energetickú účinnosť a úspory navrhované v stratégii Európa 2020 a zároveň diverzifikovať dodávky energie z tretích krajín. Európania musia začať serióznú diskusiu o potrebe bezpečnej jadrovej energie v Európe a vytvoriť trvalý systém stimulov pre rozvoj alternatívnych zdrojov energie. EÚ musí naďalej zohrávať vedúcu úlohu v boji proti zmene klímy.

Európania čelia demografickej výzve. Ak neprijmeme okamžité opatrenia, naša starnúca spoločnosť bude predstavovať neudržateľnú záťaž pre naše dôchodkové, sociálne a zdravotné systémy a oslabí našu hospodársku konkurencieschopnosť. Medzi prioritné opatrenia by malo patriť zvýšenie podielu žien na trhu práce, podpora lepšej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, reforma prístupu k dôchodkom tak, aby sa nevníмали ako povinnosť, ale ako právo, a vypracovanie proaktívnejšej prísťahovaleckej politiky, ktorá bude reagovať na naše demografické potreby a požiadavky našich trhov práce.

EÚ musí posilniť jednotný trh a doplniť ho o služby, digitálnu spoločnosť a ďalšie odvetvia, ktoré budú pravdepodobne hlavnými hnacími silami rastu a tvorby pracovných miest. Posilnenie a dobudovanie jednotného trhu musí sprevádzať koordinácia v oblasti zdaňovania. Európania musia reformovať svoje trhy práce a modernizovať postupy riadenia podnikov. Ak chceme využiť potenciál technologickej revolúcie, musíme výrazne zmeniť štruktúru našich trhov práce. Niektoré členské štáty už úspešne zaviedli reformy založené na modeli flexiistoty; musíme sa z týchto skúseností poučiť a prispôbiť ich rôznym podmienkam v jednotlivých členských štátoch. Zlepšovanie produktivity práce sa musí stať našou prioritou a musíme zabezpečiť, aby rast produktivity zodpovedal úrovni príjmov.

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027 je národne účinný strategický rámcový dokument, ktorý Slovenská republika vypracovala za účasti partnerov v súlade s prístupom viacúrovňového riadenia a ktorý stanovuje stratégiu, priority a opatrenia na účinné a

efektívne využívanie európskych štrukturálnych a investičných fondov na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2030.

Úlohou PD SR je stanoviť strategický prístup k riešeniu identifikovaných nerovností a rozvojových potrieb, ktoré v súčasnosti bránia riadnej implementácii stratégie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu a zlepšeniu kvality života.

Zdroje financovania pre nové programové obdobie:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR),
- Európsky sociálny fond plus1 (ESF+),
- Kohézny fond,
- Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond (ENRAF),
- Fond pre azyl a migráciu (AMIF),
- Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF)
- Nástroj pre riadenie hraníc a víza (BMVI),

pričom sa pre obdobie 2021-2027 zjednodušuje a definuje päť jasných cieľov politiky súdržnosti:

1) **Inteligentnejšia Európa** – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;

- Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania moderných technológií
- Využívania výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
- Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP, vrátane produktívnych investícií
- Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ

2) **Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;**

- Zvýšenie energetickej účinnosti, podpora obnoviteľných zdrojov energie a zníženie emisií skleníkových plynov
- Prispôsobenie sa zmene klímy, predchádzanie rizikám a odolnosť voči katastrofám
- Prechod na obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov a zlepšenie kvality ovzdušia
- Zlepšenie kvality vôd a stavu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny

3) **Prepojenejšia Európa** – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;

- Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a klimaticky odolnej intermodálnej siete TEN-T

- Rozvoj a podpora udržateľnej, inteligentnej, intermodálnej a klimaticky odolnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility, vrátane lepšieho prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility
- Podpora digitálnej pripojiteľnosti

4) **Sociálnejšia Európa** – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv;

- Zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných, znevýhodnené skupiny a neaktívne osoby, a podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.
- Modernizovať inštitúcie a služby trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a poskytovať včasnú a cieleňú pomoc a podporu s cieľom zosúladiť ponuku s potrebami trhu práce a uľahčiť prechod medzi zamestnaniami a mobilitu.
- Podporovať lepšiu rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k starostlivosti o deti a závislé osoby v kontexte rodovo vyváženej účasti na trhu práce.
- Zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania, odbornej prípravy a ich relevantnosti pre trh práce s cieľom podporiť získavanie kľúčových kompetencií, najmä digitálnych zručností. Činnosti na zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy sa budú realizovať aj prostredníctvom koncepcie územného rozvoja v rámci cieľa 5.
- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
- Podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti
- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
- Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry.
- Podpora sociálneho začlenenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najzraniteľnejších osôb a detí.
- Riešenie materiálnej deprivácie

5) **Európa bližšie k občanom** – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

- Regionálny rozvoj, miestny rozvoj a bezpečnosť

- Komplexná podpora všetkých foriem cestovného ruchu založená na rozvoji špecifik a endogénneho potenciálu slovenských regiónov.
- Regióny so špecifickými potrebami

Operačné programy (OP)

Prioritné oblasti pre nové programové obdobie:

- Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie
- Infraštruktúra pre hospodársky rast a pre podporu zamestnanosti
- Zlepšenie ľudského kapitálu a účasti na trhu práce
- Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov
- Moderná a profesionálna verejná správa

1.2.2.2. Dokumenty národnej úrovne:

Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030

Národná stratégia je východiskový strategický dokument, ktorého cieľom je komplexne definovať strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Jej úlohou je pre región na úrovni NUTS 3:

identifikácia vnútorného potenciálu a určenie jeho potenciálnej konkurencieschopnosti v rámci Slovenskej republiky.

- charakterizovať jeho špecifické aspekty a hlavné konkurenčné výhody z nich vyplývajúce, a to v rámci Slovenskej republiky i v európskom kontexte,
- identifikovať jeho rozvojové strategické ciele a priority.

Stratégia je zameraná na podporu udržateľného, dynamického a inkluzívneho rozvoja komunit a modernej, inovačne orientovanej ekonomiky v regiónoch, mestách a obciach na Slovensku s cieľom zlepšiť životné podmienky ich obyvateľov, kvalitu životného prostredia obcí, vytvoriť podmienky pre realizáciu ich špecifického potenciálu a udržateľne a efektívne využívať, rozvíjať a chrániť ľudské, hospodárske a prírodné zdroje.

Ďalšie dokumenty národnej úrovne:

- **Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska** (schválená uznesením vlády SR) – Lisabonská stratégia pre Slovensko
- **Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja** (schválená uznesením vlády SR)

- **Národný program reforiem SR 2020**
- **Národný investičný plán SR na roky 2020 – 2030**
- **Politika súdržnosti SR**
- **Program odpadového hospodárstva SR na roky 2021 – 2025**
- **Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky**

1.2.2.3. Plán obnovy a odolnosti

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/241 (12) so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 175 tretí odsek, so zreteľom na návrh Európskej komisie, po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom, so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov, konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom, keďže: Články 120 a 121 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) vyžadujú, aby členské štáty viedli svoje hospodárske politiky s cieľom prispieť k dosiahnutiu cieľov Únie a v súlade s usmerneniami, ktoré prijala Rada. Článok 148 ZFEÚ vyžaduje, aby členské štáty vykonávali politiky zamestnanosti, ktoré zohľadňujú usmernenia pre zamestnanosť.

Koordinácia hospodárskych politík členských štátov je preto v spoločnom záujme.

Cieľové oblasti reforiem a investícií zohľadňujú kľúčové problémy slovenského hospodárstva a hlavné sociálne výzvy. Boli vybrané na základe porovnania výkonnosti krajiny s priemerom EÚ a spoločných európskych priorít. Vzdelávanie, veda, výskum a inovácie a zdravotníctvo patria k oblastiam, v ktorých Slovensko na medzinárodnej úrovni najviac zaostáva a v ktorých Európska komisia opakovane odporučila zintenzívniť reformné úsilie. Dôležitými faktormi ovplyvňujúcimi podnikateľské prostredie a kvalitu života sú efektívna verejná správa a digitalizácia. Zelené hospodárstvo podporuje environmentálnu udržateľnosť, kvalitu života a prispieva k rozvoju zelených inovácií.

1.2.2.4. Dokumenty regionálnej úrovne:

Program rozvoja - Košický samosprávny kraj (PSK) na roky 2021-2027.

- 1) **Inteligentnejší kraj** – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
 - Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania moderných technológií
 - Využívania výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády

- Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP, vrátane produktívnych investícií
- Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ

2) Ekologickejší, nízkouhlíkový kraj;

- Zvýšenie energetickej účinnosti, podpora obnoviteľných zdrojov energie a zníženie emisií skleníkových plynov
- Prispôsobenie sa zmene klímy, predchádzanie rizikám a odolnosť voči katastrofám
- Prechod na obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov a zlepšenie kvality ovzdušia
- Zlepšenie kvality vôd a stavu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny

3) Prepojenejší kraj – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;

- Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a klimaticky odolnej intermodálnej siete TEN-T
- Rozvoj a podpora udržateľnej, inteligentnej, klimaticky odolnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility vrátane lepšieho prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility.
- Podpora digitálnej konektivity

4) Sociálnejší kraj – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv;

- Zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných, znevýhodnené skupiny a neaktívne osoby, a podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.
- Modernizovať inštitúcie a služby trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a poskytovať včasnú a cieleňú pomoc a podporu s cieľom zosúladiť ponuku s potrebami trhu práce a uľahčiť prechod medzi zamestnaniami a mobilitu.
- Podporovať lepšiu rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k starostlivosti o deti a závislé osoby v kontexte rodovo vyváženej účasti na trhu práce.
- Zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy a ich relevantnosti pre trh práce s cieľom podporiť získavanie kľúčových kompetencií, najmä digitálnych zručností Činnosti na zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy sa budú realizovať aj prostredníctvom koncepcie územného rozvoja v rámci cieľa 5.
- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania

- Podporovať aktívne začlenenie s cieľom podporiť rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšiť zamestnateľnosť.
 - Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných rómskych komunít (MRK).
 - Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry.
 - Podpora sociálneho začlenenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najzraniteľnejších osôb a detí.
 - Riešenie materiálnej deprivácie
- 5) **Kraj bližšie k občanom** – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív
- Regionálny rozvoj, miestny rozvoj a bezpečnosť
 - Komplexná podpora rozvoja všetkých foriem cestovného ruchu aložená na rozvoji špecifík a endogénneho potenciálu slovenských regiónov.
 - Regióny so špecifickými potrebami

1.2.2.5. Nadväznosť PHSR na zákony, rozhodnutia a usmernenia orgánov štátnej správy

Úsek štátnej správy ochrany prírody a krajiny

Pri realizácii činností v území NATURA 2000 sa uplatňujú ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2002 Z. z. (zákon o ochrane prírody a krajiny).

Okresný úrad, pozemkový a lesný odbor

Podľa stanoviska k ochrane poľnohospodárskej pôdy, v ktorom sa posudzuje dodržiavanie ustanovení § 12 zákona NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane poľnohospodárskej pôdy, skúma dodržiavanie ustanovení § 12 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2003 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov o nepoľnohospodárskom využívaní poľnohospodárskej pôdy a ustanovenia § 13 tohto zákona, podľa ktorého návrhy na nepoľnohospodárske využitie poľnohospodárskej pôdy musí pri spracovaní každej verejnoprospešnej a územnoplánovacej dokumentácie odsúhlasiť orgán

ochrany poľnohospodárskej pôdy, t. j. príslušný okresný úrad, odbor právnych nástrojov, oddelenie pôdohospodárstva.

Podľa stanoviska k ochrane lesných pozemkov, v ktorom sa posudzuje súlad s ustanoveniami § 5 zákona NR SR č. 326/2005 Z. z., § 5 zákona o ochrane poľnohospodárskej pôdy, čl. 6 ods. 1 až 3, je spracovateľ dokumentácie povinný zabezpečiť ochranu lesných pozemkov, navrhnúť a zdôvodniť najvhodnejšie riešenie ochrany lesných pozemkov a posúdiť možné dôsledky variantných riešení vrátane ich ekonomických dôsledkov.

jeho účinky.

Krajský pamiatkový úrad

Pojem národná kultúrna pamiatka je definovaný na základe zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, ktorý definuje hnutel'nú alebo nehnuteľnú vec pamiatkovej hodnoty, ktorá bola z dôvodu ochrany vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku a zapísaná do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF). V prípade archeologických nálezov môže byť kultúrnou pamiatkou aj nevykopaná hnutel'ná alebo nehnuteľná vec objavená metódami a technikami archeologického výskumu.

V strategických dokumentoch môžu byť označené aj objekty, ktoré nie sú evidované ako národné kultúrne pamiatky podľa zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu Slovenskej republiky, ale majú historickú hodnotu. Obec ich môže zapísať do evidencie pamätihodností obce podľa § 14 ods. 4 pamiatkového zákona.

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o pamätihodnostiach a podľa vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, sa archeologické nálezy a náleziská evidujú ako pamätihodnosti v ich pôvodnom prostredí, v teréne, na povrchu alebo v pod vodou. V § 41 pamiatkového zákona sú stanovené základné podmienky ochrany archeologických nálezov a nálezísk na miestach, kde sa nevyžaduje archeologický výskum.

Podľa § 40 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona a § 127 stavebného zákona v prípade objavenia alebo narušenia archeologických nálezov počas stavby je nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác povinná nález ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu. Do obhliadky je nálezca povinný zabezpečiť nálezisko pred ďalšou činnosťou.

Podľa § 44a pamiatkového zákona záväzné stanovisko podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona stráca platnosť po uplynutí 3 rokov od jeho vydania, ak sa nevyužilo na určený účel.

V prípade archeologických nálezov môže byť kultúrnou pamiatkou aj nevykopaná hnutel'ná alebo nehnuteľná vec objavená metódami a technikami archeologického výskumu.

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

V strategických dokumentoch môžu byť označené aj objekty, ktoré nie sú evidované ako národné kultúrne pamiatky podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu Slovenskej republiky, ale majú historickú hodnotu. Obec ich môže zapísať do evidencie pamätihodností obce podľa § 14 ods. 4 pamiatkového zákona.

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o pamätihodnostiach a podľa vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, sa archeologické nálezy a náleziská evidujú ako pamätihodnosti v ich pôvodnom prostredí, v teréne, na povrchu alebo v pod vodou. Podľa § 41 pamiatkového zákona základnými podmienkami ochrany sú archeologické nálezy a náleziská na miestach, kde nie je predpísaný archeologický výskum.

Podľa § 40 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona a § 127 stavebného zákona v prípade objavenia alebo narušenia archeologických nálezov počas stavby je nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác povinná nález ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu. Do vykonania obhliadky musí nálezca zabezpečiť nálezisko pred ďalšou činnosťou.

V súlade s § 44a pamiatkového zákona záväzné stanovisko podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona stráca platnosť po uplynutí 3 rokov od jeho vydania, ak sa nevyužilo na určený účel.

A/ Prípadné evidované archeologické nálezisko / historický objekt a ich ochrana:

B/ V prípade zemných prác vykonávaných v katastrálnom území obce sa ochrana archeologických nálezov a nálezísk riadi zákonom č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, je potrebné pri každej plánovanej stavebnej činnosti alebo rekonštrukcii historických objektov, ktorá zahŕňa výkopové práce v riešenom území, získať stanovisko príslušného Krajského pamiatkového úradu. Krajský pamiatkový úrad posudzuje každý projekt individuálne z hľadiska prípustnosti prác a potreby vykonania archeologického výskumu.

V prípade národných archeologických nálezov sa musia dodržiavať ustanovenia článku 40 ods. 2, 3, 10 zákona o pamiatkach a územiach, najmä nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác - musí zastaviť práce, musí nález ohlásiť Krajskému pamiatkovému úradu. Nálezca musí zabezpečiť miesto nálezu pred ďalšími činnosťami až do vykonania kontroly.

C/ Pri úpravách objektov a pri novej výstavbe uplatňovať charakteristické regionálne architektonické prvky, uvedené v bode „D“ záväzného stanoviska.

D/ Podľa § 14 ods. 1 pamiatkového zákona je samospráva povinná zachovávať, chrániť, obnovovať a využívať pamiatkový fond na území obce, t. j. archeologické nálezy a náleziská, ako aj evidované pamiatky a pamätihodnosti obce, a vytvárať na to potrebné podmienky.

E/ V súlade s § 14 ods. 4 pamiatkového zákona môže obec rozhodnúť o zriadení odbornej evidencie pamiatok v obci. V evidencii pamätihodností obce môžu byť okrem hnutelných a

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

nehnutelných vecí zapísané aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy vzťahujúce sa k histórii a osobnostiam obce.

F/ Rešpektovať podmienky vyplývajúce s nadradenej Územnoplánovacej dokumentácie Veľkého územného celku kraja a to konkrétne body:

- V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

Zachovanie pôvodného špecifického charakteru vidieckeho priestoru, nadväzujúceho na pôvodný charakter zástavby a historicky vyvinutej okolitej krajiny, zachovanie historicky vyvinutého typu zástavby v obciach s prihliadnutím na etnografické špecifiká jednotlivých oblastí.

V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva.

- Rešpektovanie pamiatkového fondu a kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja, najmä ochrana najhodnotnejších objektov a skupín objektov, pamiatkových objektov a národných kultúrnych pamiatok, vrátane ich vyhlásených chránených území, v kategórii pamiatkových objektov alebo navrhovaných na zriadenie v pamiatkových rezerváciách a pamiatkových zónach, ich ochrana a využívanie v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších vyhlášok.
- Vytvárať podmienky na ochranu pamiatkového fondu a spolupracovať s orgánmi štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu, ochrany, obnovy a využívania pamiatkového fondu, pamiatkových území a ich ochranných pásiem v súlade s ustanoveniami zákona č. 42/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu. Rovnako aj vytváranie podmienok na ochranu pamiatkového fondu v mestách a obciach a spolupráca so samosprávami miest a obcí v kraji.
- Zabezpečenie osobitnej pozornosti a zvýšenej ochrany registrovaných, známych a predpokladaných archeologických lokalít a miest v súlade s ustanoveniami zákona 49/2002, zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- Rešpektovať charakteristické formy a štruktúry osídlenia, ktoré charakterizujú jednotlivé regióny kraja z hľadiska architektúry, folklóru, typických foriem hospodárskej činnosti a vzťahu k prírodnému prostrediu v súlade so súčasnou krajinnou štruktúrou jednotlivých regiónov a ustanoveniami Európskeho dohovoru o krajine.

Odbor starostlivosti o životné prostredie

Pred schválením Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je potrebné získať stanovisko orgánu ochrany prírody a krajiny vydané podľa § 9 ods. 1 písm. o) zákona o ochrane prírody a krajiny. Výsledky hospodárskych a iných činností uvedených v PHRSR - ak sú vypracované v

rámci jednotlivých projektov - musia byť v súlade s uvedenými cieľmi a zámermi s cieľmi a opatreniami platnými v čase prípravy jednotlivých projektov, ktoré sú stanovené v Programe odpadového hospodárstva príslušného kraja.

Povinnosti zo strany samosprávy:

- Správca vodného toku, ktorým je Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. Odštepný závod príslušného kraja, (ďalej len „správca vodného toku“), je oprávnený v zmysle ustanovení § 49 a § 50 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“) vstupovať na pobrežné pozemky, ktoré slúžia ako manipulačné pásmo pri vykonávaní správy a údržby koryta toku, resp. ako priestorová rezerva pre realizáciu prípadných protipovodňových opatrení.
- Vlastník pobrežného pozemku je pritom povinný umožniť správcovi vodného toku výkon jeho oprávnenia a strpieť vykonanie príslušných prác. Šírka pásma charakterizujúceho pobrežný pozemok je zákonom stanovená do vzdialenosti 10,0 m pri vodohospodársky významnom vodnom toku a drobnom vodnom toku do 5,0 m od brehovej čiary, pri ochrannej hrádzi vodného toku do 10,0 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze.
- Do vymedzeného pobrežného pozemku nie je možné umiestňovať zariadenia a vedenia technickej infraštruktúry, stavby trvalého charakteru, súvislú vzrastlú zeleň, ani ho inak poľnohospodársky obhospodarovať. Situovanie nových stavebných objektov musí byť v súlade so zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pred povodňami“).
- Upozornenie, že správca toku nemá na vodných tokoch pretekajúcich katastrálnym územím obce (ak relevantné) vysledované inundačné územie, pričom vplyvom povodňových prietokov v týchto vodných tokoch môže dochádzať k zaplavovaniu k nim príľahlého územia a tým aj objektov situovaných v dotknutých lokalitách. Vzhľadom na možné povodňové riziko vodných tokov nebude zodpovedať za prípadné škody vzniknuté na objektoch z titulu vybreženia vôd počas povodňových prietokov, resp. zaliatím objektov vnútornými vodami.
- Vzhľadom na možné riziká je potrebné zabezpečiť ochranu inundačných území vodných tokov s retenčným potenciálom, zamedziť v nich v budúcnosti výstavbu a iné nevhodné činnosti v zmysle požiadaviek zákona o ochrane pred povodňami.

Informácie o ochrannom pásme vodného toku (ak relevantné):

V ochrannom pásme vodného toku, kde nie je prípustná orba, stavenie objektov, zmena

reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí a ťažba zeminy, pri ktorej sa ochranné pásmo rozširuje na 20 m od brehovej čiary. Minimálna šírka ochranného pásma je stanovená na 4,0 m (6,0 m) od brehovej čiary pre vodné toky, ktoré majú šírku medzi brehovými čiarami do 10,0 m (10,0 - 50,0 m).

- Pri realizácii konkrétnych zámerov rešpektovať Záväznú časť Územného plánu VÚC príslušného kraja, v platnom znení. Zároveň pri plánovaní realizácie zámerov, projektov a aktivít dôsledné vyhodnotenie aj obmedzenie nových záberov najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy a chránenej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území obce. Tieto sú možné len v nevyhnutých prípadoch a v odôvodnenom rozsahu.
- Pri zabezpečovaní plnenia programu rozvoja obce v prípade predpokladu napájania miestnych a účelových komunikácií na cestu III. triedy a plánované činnosti v jej ochrannom pásme je potrebné dodržať 3 / 11 podmienky, ktoré stanoví správca ciest II. a III. triedy príslušného kraja, na základe písomného vyžiadania.

V prípade zásahu do ciest II. a III. triedy musia byť v plnej miere splnené tieto podmienky:

- dodržať šírkové usporiadanie parametrov ciest v zmysle platných noriem,
- podľa § 15 ods. 3 písm. d) vyhlášky č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o pozemných komunikáciách dodržať cestné ochranné pásmo, t. j. 20 metrov od osi vozovky ciest III. triedy mimo zastavaného územia.

Údaje týkajúce sa výskytu prvkov územného systému ekologickej stability v predmetnom území:

Údaje je možné získať z dokumentu RUSES (2019) príslušného okresu alebo si ich vyžiadať od príslušnej odbornej organizácie ochrany prírody ŠOP SK SCHKO, ktorá je odbornou organizáciou podľa § 65a ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o ochrane prírody a krajiny) a ktorá je odbornou organizáciou podľa § 65a ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny vypracúva, obstaráva a vedie dokumentáciu ochrany prírody a krajiny a ďalšie súvisiace odborné podklady vybrané podľa písmena h) zákona o ochrane prírody a krajiny, zabezpečuje poskytuje o nich informácie a realizuje z nich vyplývajúce vybrané opatrenia.

2. A – ANALITICKÁ ČASŤ

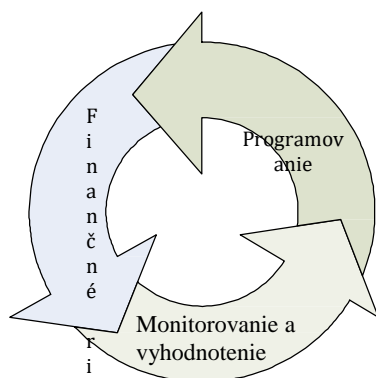
2.1. Analýza vnútorného prostredia

2.1.1. Význam a účinnosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta

Analytická časť programu je zameraná na predstavenie hospodárskej a sociálnej situácie mesta Kráľovský Chlmec, východiskom ktorej je súhrnná geografická, kultúrno-historická a sociálno-ekonomická a environmentálna situácia obce. Určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia vychádza z analýzy súčasného stavu a potrieb v oblasti udržateľného rozvoja obce s následným určením priorít rozvoja obce.

Územie mesta Kráľovský Chlmec je územný celok, ktorý tvorí jedno katastrálne územie, a to katastrálne územie Kráľovský Chlmec. Mesto Kráľovský Chlmec sa nachádza v južnej časti Východoslovenskej nížiny. Z hľadiska územnosprávneho členenia SR mesto patrí do Košického kraja, na úrovni okresov mesto Kráľovský Chlmec sa nachádza v okrese Trebišov.

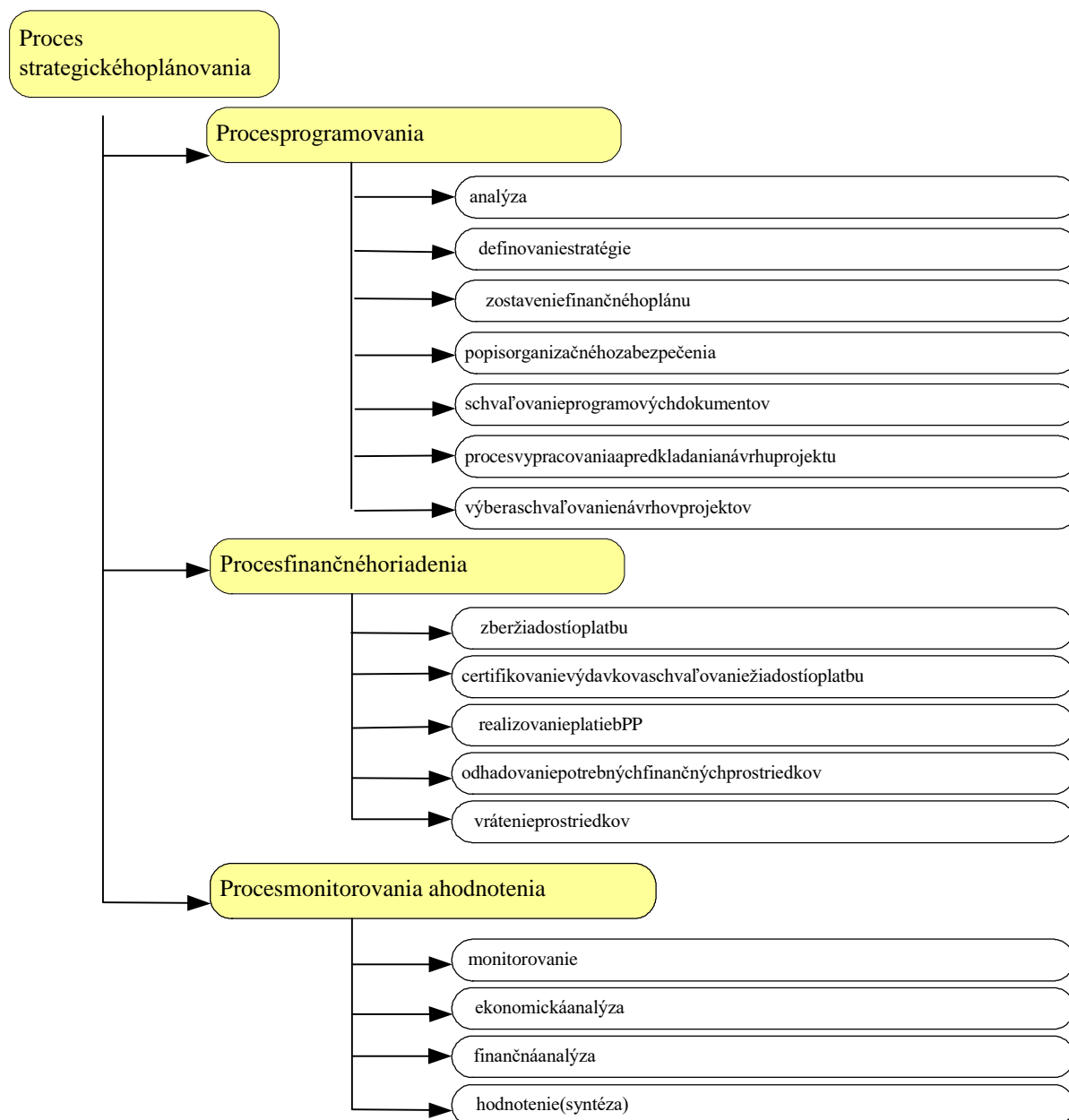
Obrázok 1: Procesy strategického plánovania

Jednotlivé činnosti v rámci uvedených procesov prebiehajú koordinovane a v uzavretých časových cykloch. Uzavretý časový cyklus znamená, že sa postupne realizujú všetky procesy: programovanie, finančné riadenie, monitorovanie a hodnotenie. Po ich ukončení pokračuje nový cyklus, ktorý vychádza z poznatkov získaných z hodnotení predchádzajúceho cyklu. Jedno programovacie obdobie predstavuje jeden uzavretý cyklus strategického plánovania.

Každý z procesov strategického plánovania pozostáva z podprocesov, ktoré tvoria ich ďalšiu detailnejšiu úroveň.

Obrázok 2: Štruktúra a názvy procesov strategického plánovania

PHSR je strednodobým programovým dokumentom mesta. Programovým obdobím je spravidla päť až sedem rokov pri zabezpečení nadväznosti tohto obdobia na programové obdobie NRP. Za vypracovanie programového dokumentu zodpovedá príslušný RO na úrovni mesta, ktorý vykonáva činnosti na zabezpečenie realizácie jednotlivých procesov programovania. PHSR mesta Kráľovský Chlmec sa tvorí a riadi na úrovni NUTS V.

Je v súlade s cieľmi a prvoradými potrebami ustanovenými v PHSR KSK.

Je strednodobým programovým dokumentom, ktorý obsahuje:

- analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta, hlavné smery jeho vývoja a stanovenie cieľov a prvoradých potrieb
- úlohy a prvoradé potreby v rozvoji technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelaní, v kultúre a ďalších oblastiach podpory regionálneho rozvoja
- návrh finančného a administratívneho zabezpečenia

Osobitné postavenie v oblasti praktického uplatňovania koncepcie trvalo udržateľného rozvoja majú mestá, ako priesečníky aktivít ľudí a miesta najväčších konfliktov medzi civilizáciou a prírodou. Trvalo udržateľný rozvoj mesta je dynamický proces, ktorý je špecifický pre každé mesto a prejavuje sa rôzne v rôznych mestách. Je to taký spôsob fungovania mesta, pri ktorom plnenie mestských funkcií a uspokojovanie potrieb obyvateľov rešpektuje únosné limity prírodných zdrojov na miestnej, regionálnej aj globálnej úrovni.

Kľúčovú úlohu pri napĺňaní základných princípov trvaloudržateľného rozvoja má **samospráva mesta** a to z nasledovných dôvodov:

- pôsobí na miestnej úrovni
- zohráva významnú úlohu pri plánovaní
- vykonáva, určuje a ovplyvňuje chod činností, od ktorých závisí kvalita života
- spravuje alebo vlastní veľkú časť životného prostredia a prírodných zdrojov
- môže významne ovplyvniť verejnú mienku prostredníctvom vzdelávania, poradenstva, informovania a vzorových príkladov
- môže napomôcť k vybudovaniu partnerských vzťahov s ostatnými organizáciami
- má priamy dosah na najvýznamnejších spotrebiteľov, zákazníkov a zamestnancov

ZarealizáciuPHSRmestaKráľovský

Chlmeczodpovedajúpredovšetkýmorgányverejnejsprávyauzemnejsamosprávy.Vrámciprogramovaniaanalyzujúvýchodiskovúsituáciu,definujústrednodobéciele,určujúprimeranústratégiua vyberajúvhodnéaktivitynajejrealizáciu.Prostredníctvomfinančnéhohoriadeniazabezpečujúfinančnúpodporunarealizáciupodporenýchaktivít, pričommonitorovanímahodnotenímzabezpečujúkonzistentnéinformácieo očakávanýchreálnych efektoch spôsobených realizáciou týchto aktivít.

2.1.2. Ekonomické a sociálne východiská

Mesto Kráľovský Chlmec leží v južnej časti Východoslovenskej nížiny v Košickom kraji SR v mikroregióne Medzibodrožie, ktoré je obkolesené riekami Tisa, Latorica a Bodrog, ako aj štátnymi hranicami s Maďarskom na juhu a Ukrajinou na východe. Naše mesto je prirodzeným centrom tohto regiónu, o čom svedčí aj fakt, že od r. 1960 bolo sídlom okresu a do r. 1996 sídlom Obvodného úradu. Samotné mesto sa rozprestiera na východnom úbočí Chlmeckej pahorkatiny. V súčasnosti má 8031 obyvateľov. Celková rozloha katastra je 2.381 ha. Z toho orná pôda je 1.071 ha, vinice zaberajú 143 ha. Ostatné sú lúky, pasienky a lesné plochy. Hranicu katastra mesta Kráľovský Chlmec zo západu obce Vojka a Boľ, zo severu obec Poľany a Leles, z východu obec Bačka, z juhovýchodu obec Dobrá, z juhu obec Pribeník, z juhozápadu obec Malý Horeš a zo západu obec Svätuš.

2.1.2.1. História

Územie Kráľovského Chlmca bolo osídlené už v dobe bronzovej. O existencii sídla sú však doložené prvé písomné údaje z r. 1214. Vtedy pôvodný kráľovský majetok (z tejto tradície pochádza aj prívlastok „kráľovský“) bol darovaný Ondrejom II. blízkemu premonštrátskemu kláštora v obci Leles. Po tatárskom vpáde sa stáva majetkom viacerých rodín. Vďaka priaznivej polohe sa intenzívne rozvíja, a už začiatkom 14. storočia je zemepanským mestečkom (oppidum) s kamenným gotickým kostolom a strednou školou. Prehriate úbočia Chlmeckej pahorkatiny, pozostávajúce zo sopečných hornín sú ideálnym miestom na pestovanie viniča. O tom, že hlavným produktom mesta v stredoveku bolo víno, svedčí aj gotický erb mesta znázorňujúci strapec hrozna ovinutý vinnou révou. Konjunktúra vinohradníctva na periférii Tokajskej oblasti pokračovala aj v 16. storočí, keď podľa sčítania domov Kráľovský Chlmec bol najľudnatejším mestom regiónu – počtom predstihovalo aj Trebišov a Michalovce! O rozvoj mesta v tomto období sa pričínili Pálócziovci a najmä strážca koruny Peter Perényi, ktorý tu vybudoval masívny hradný kaštieľ v prvej polovici 16. storočia. Zvyšky múrov tejto stavby sú dodnes viditeľné nad mestom a sú jedným z charakteristických symbolov Kráľovského Chlmca. Začiatkom 17. storočia sa mesto dostáva do vlastníctva rodiny Rákócziovcov a región sa stáva súčasťou Sedmohradského kniežatstva. Vdova Juraja Rákócziho I. Zuzana Lorántffyová, ktorá bola významnou osobnosťou v šírení kalvínskej reformácie a vzdelanosti na Zemplíne, dala postaviť renesančný kaštieľ na základoch staršej kúrie rodiny Nyáriovcov. Budova s poschodím sa zachovala a v súčasnosti

slúži Základnej umeleckej škole. Nad vchodom spojený erb rodín Rákóczi a Lorántffy pripomína zásluhy pôvodných majiteľov. Koncom 17. storočia sa mesto opäť dostáva do područia premonštrátov. Strata privilégií, ako aj pustošenie kuruckých vojen spolu s epidémiami zapríčinili úpadok mesta, ktorý trval zhruba do druhej polovice 18. storočia. Konjunktúra tereziánskej a jozefínskej doby priaznivo vplývala na rozvoj mestečka a tak sa Kráľovský Chlmec koncom 18. storočia stáva sídlom slúžnovského okresu. Zánik feudálneho zriadenia po roku 1848 umožňuje ďalší rozvoj remeselníctva a miestneho priemyslu. V druhej polovici 19. storočia sa Kráľovský Chlmec stáva okresným mestom, kde sídli viac úradov. Následkom toho sa búrlivo rozvíja sieť služieb, peňažníctva, zdravotníctva a školstva. Poľnohospodársky ráz mesta sa mení na malomeštiacky. V 20. storočí uvedený vývoj pokračuje avšak významnejšie priemyselné objekty sa na území mesta nebudovali. Skôr prevládal priemysel miestneho významu, sféra služieb a obchodov, ako aj poľnohospodárstvo. Nepriaznivo vplývala na vývoj mesta skutočnosť, že po územnosprávnej zmene v roku 1960 stratilo postavenie okresného mesta, následkom čoho sa mesto dostalo do nevýhodnej rozvojovej polohy v rámci okresu Trebišov. Kráľovský Chlmec má veľmi peknú polohu a je tu viac kultúrohistorických pamiatok. Najstarším je rímskokatolícky kostol so zachovalými gotickými prvkami a barokovým oltárom. Už spomenuté zvyšky renesančného hradného kaštieľa spolu s bývalým kaštieľom rodín Rákóczi a Lorántffy udávajú ráz centru mesta. Reformovaný kostol pochádza z konca 18. a synagóga z druhej polovice 19. storočia. Pričinením rodiny Majláthovcov bol vybudovaný komplex budov v eklektickom štýle – bývalá nemocnica, sídlo vodného družstva a bývalé služobné byty (t.č. gréckokatolícky kostol). Zachovalé časti Hlavnej ulice i dnes pripomínajú pôvodný charakter okresného sídla zo začiatku 20. storočia.

2.1.3. Prírodné a klimatické pomery mesta

Územie mesta patrí k najteplejším a najsuchším oblastiam SR, je klimatická oblasť teplá, mierne suchá s chladnou zimou. Oblasť je charakterizovaná nasledovnými teplotnými pomermi:

ročná teplota vzduchu	8,6 – 9,6 °C
najteplejší mesiac v roku	júl s teplotami 19-20 °C
najchladnejší mesiac v roku	január s teplotami –3 až –3,7 °C
počet letných dní v roku s teplotou 25 °C a viac	70 dní

Klimatické pomery sú subkontinentálneho charakteru, ktorých ráz udáva horúce leto, chladná zima a pomerne náhle prechody medzi ročnými obdobiami. Vegetačné obdobie začína skoro, už v druhej polovici marca a končí v druhej polovici októbra.

Najviac zrážok spadne v letných mesiacoch, z celkových 650 mm 50 – 60%. Zrážky sú však búrkového charakteru, teda pre vývoj vegetácie nepriaznivé.

Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 53 a priemerné trvanie bezmrazového obdobia vo vegetačnom období 176 dní. V zimnom období prevládajú južné a juhovýchodné vetry, kým v letných mesiacoch vetry severozápadné a severné.

2.1.3.1. Geomorfologické a geologické pomery

Podľa orografického členenia prináleží predmetné územie do Východoslovenskej nížiny, podľa regionálno-geomorfologického členenia do Východoslovenskej roviny, kde zahŕňa celok – sopečný vrch – Chlmecké pahorky.

Územie je v dôsledku neotektonických procesov stále vo vývoji. Štruktúrna rovina je v súčasnosti územie s malými výškovými rozdielmi. Nadmorská výška sa pohybuje okolo 100 m.n.m., na Chlmeckých pahorkoch dosahuje 264 m.n.m.. Geomorfológia podmieňuje i poľnohospodársku činnosť. Rovinné časti sú využívané ako orná pôda, depresné polohy ako trvale trávne porasty a južné svahy Chlmeckých pahorkov sú intenzívne využívané pre pestovanie viniča.

Hlbinnú stavbu územia tvoria horniny predneogénneho podložia. Neogénne sedimenty hrúbky 2 400 – 5 000 cm predstavujú výplň pozdĺžnej vnútrohorskej panvy tvorené ílovcami, slieňovcami, pieskovcami, detriticko-tufitickými vrstvami, súvrstvím tufov, ílov a štrkov.

Mladotŕohorné vulkanity, produkty vulkanizmu tvoria nápadné kopce – Chlmecké pahorky, ktoré sú tvorené ryolitmi, hypersenickými andezitmi a pyroklastikmi.

2.1.3.1.1 Pedologické pomery

Pôdy Chlmeckých pahorkov sú formované na andezitoch a sú stredne hlboké až plytké. Z pôdných typov sú zastúpené nivné pôdy oglejené a nivné pôdy glejové, ktorých poľnohospodárske využitie je závislé na teréne a využívajú sa ako orné pôdy a ako tvale trávne porasty. Pieskové duny a viate piesky na neovulkanických horninách sú stavané mačinovými pôdami, ktoré sa využívajú pre špeciálne kultúry – vinohrady. Časť dún je proti erózii chránených zalesnením.

2.1.3.1.2 Hydrogeologické pomery

Územie mesta ako aj regiónu patrí do povodia Bodrogu, na severe je ohraničené riekou Latorica. Vlastné územie sídla je ochudobnené o prirodzenú vodnú sieť. Zastavaným územím sídla zo severojužnej časti prechádza Chlmecký kanál, ktorý zaústňuje do Somotorského kanála. Tento odvádza vodu do ramena Bodrogu. Vlastný režim je komplikovaný ťažkými pôdami s vysokým obsahom ílovitej frakcie. Zrážková voda sčasti steká do lokálnych depresí, kde stagnuje, pôsobí ako biologicky aktívna zóna a vytvára vhodné vegetačné podmienky. Dôkazom toho sú to prirodzene tepny zelene v celom území. Podzemná voda je izolovaná nepriepustným nadložím o hrúbke 2 – 5 m. Od povrchu je oddelená nepriepustným nadložím, preto sa nezúčastňuje priamo na zamokrovaní pozemkov. Kolísanie hladiny podzemnej vody sleduje kolísanie vody v Bodrogu a Latorici.

2.1.3.1.3 Vegetačné pomery

Charakteristika územia z hľadiska výskytu prírodných prvkov je nasledovná: Podľa fytogeografického členenia územia patrí do prirodzenej vegetačnej oblasti boreálnej, stredoeurópskej oblasti boreálneho lesa. Potencionálnu prirodzenú vegetáciu (vegetácia, ktorá by na území rástla bez zásahu antropogénneho činiteľa) tvoria lesy. Potenciálne prirodzená vegetácia je tvorená dubovo hrabovými lesmi, v západnej okrajovej časti riešeného územia i jaseňovo-brestovo-dubové a jelšové lužné lesy. Krajinnú zeleň (zeleň, ktorá vznikla zásahom antropogénneho činiteľa) tvorí v súčasnosti sprievodná líniová zeleň komunikácií, ktorá nie je

dostatočná, je tvorená prevažne ovocnými druhmi drevín, krycia zeleň prezentovaná lesom Malý vrch a rozptýlená ochranná zeleň mezofilných a teplomilných krovín, vrbovotopľového luhu, agátu, dubohrabín, topoľa a slatinných jelšín a jesenín.

2.1.4. Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia mesta

Mesto Kráľovský Chlmec je z hľadiska funkčného využívania územia charakterizované nasledovne:

Hlavnou prípustnou funkciou v meste je:

- obytné územie zastúpené plochami so zástavbou rodinných domov a viacpodlažných domov. Obytné územie tvoria plochy, ktoré sú zastavané obytnými domami, garážami, verejnými parkoviskami, technickým vybavením, obytnou zeleňou a detskými ihriskami.
- obytné územie zastúpené plochami na občiansku vybavenosť
- obytné územie zastúpené plochami verejnej a sprievodnej zelene
- výrobné územie zastúpené plochami pre priemyselnú a stavebnú výrobu, skladové hospodárstvo a plochami pre technické vybavenie

Obmedzujúcou (doplňkovou) funkciou v meste:

- zmiešané územie prevažne s mestskou štruktúrou sústredené okolo Hlavnej ulice
- zmiešané územie všetkého druhu
- rekreačné územie zastúpené plochami pre športové zariadenia, ihriská, kúpaliská
- výrobné územie pre poľnohospodársku výrobu reprezentované hospodárskymi dvormi fariem

Mesto Kráľovský Chlmec má jednu miestnu časť Fejsేశ s obytným územím, plochami rodinných domov a farmou živočíšnej výroby (hospodársky dvor pre poľnohospodársku výrobu).

Mesto má kompozičnú jednoosovú koncepciu Hlavnej ulice, pozdĺž ktorej je rozvinuté historické pozdĺžne jadro. Druhá rovnobežná os je ulica Kossutha, ktorá bola vybudovaná v 50-tych rokoch s ťažiskom hromadnej bytovej výstavby. Prepojenie medzi týmito dvomi osami je ešte málo významné v ich funkčných a priestorových väzbách. Tretia rovnobežná os ulica Rákocziho je menšia a kratšie, bez priebežnej dopravy s intenzitou malého mesta a má charakter obytno-vybavenostný. V 80-tych rokoch prebiehala prestavba časti Hlavnej ulice s vytvorením ústredného priestoru Námestia milénia pred budovou MsÚ. Nový rozvoj

hromadnej bytovej výstavby na sídlisku Nad nemocnicou si vynútil vybudovanie priečných osí na jestvujúcu dopravnú kostru mesta (Nemocničná ul.). Toto hodnotenie však nevyjadruje celkovú charakteristiku mesta, ktorá spočíva vo využití krajinnej konfigurácie terénu, t. z. urbanizácia svahov Malého vrchu a Veľkého kopca, ktorého zalesnené a vinohradnícko-záhradkársky využité svahy sa ostro oddeľujú od poľnohospodárskeho nížinného charakteru širokého okolia.

Limitujúcimi prírodnými a územno-technickými podmienkami z hľadiska formovania sídelnej štruktúry mesta je:

- konfigurácia terénu, svažitosť Malého vrchu a Vysokej, s plochami lesov, vinohradov a záhradkárskej osady
- kvalita poľnohospodárskeho pôdneho fondu v južnej a východnej časti mesta
- ochranné pásma nadradených energetických koridorov (22 a 110 kV elektrické vedenia, trasa VVTL plynovodu)

Severnú a západnú časť k. ú. mesta zaberajú ekologicky významné plochy lesov a CHKO Latorica.

2.1.4.1. Obytné územie, funkčná zóna obytná

V meste Kráľovský Chlmec sú plochy so zástavbou viacpodlažných bytových domov (bývala KBV) sústredené na:

- Ul. L. KossuthaSídlisko Stred II
- Hlavnej ulici.....sídlisko Stred
- ul. Hunyadiho, Ibrányiho a Fábryho.....sídlisko Nad nemocnicou
- ul. Cyrila a Metoda

Plochy viacpodlažných bytových domov v nevyhovujúcom stavebno-technickom stave (sociálne byty Rómov) sú medzi ul. L. Kossutha a Helmeciho.

Plochy so zástavbou rodinných domov sa nachádzajú v severnej a západnej časti obce, na ul. L. Kossutha, na ul. Pri štadióne, na lokalite „Pod nemocnicou“, na Horešskej, Dobranskej a Újhelyskej ulici.

Plochy rodinných domov v nevyhovujúcom stavebno-technickom stave sa nachádzajú:

- vo východnej časti mesta na ul. Pri štadióne
- na ul. Trhovisko

- v južnej časti mesta na Pribeníckej ulici

Staršia historická časť mesta so zástavbou rodinných domov a nízko podlažných domov sa nachádza v západnej časti mesta medzi Hlavnou ulicou a okrajom lesného porastu Malého vrchu.

2.1.4.2. Obytné územie, funkčná zóna - obslužná

Po roku 1990 zmenou ekonomického, politického a spoločenského systému sa výrazne zmenila štruktúra a kapacity občianskej vybavenosti včítane zariadení sociálnej vybavenosti. Došlo a postupne aj v súčasnosti dochádza k výrazným zmenám a reformám v zdravotníctve, školstve, sociálnej sfére a verejnej správe.

Občiansku vybavenosť v meste delíme na:

- sociálnu občiansku vybavenosť (sociálne služby)
- komerčnú a ostatnú občiansku vybavenosť
- Územný rozsah jestvujúcich zariadení občianskej vybavenosti bol zistený prieskumom v teréne v septembri – októbri r. 2003 pracovníkmi URBAN TRADE Košice. Kapacitné údaje dodal Mestský úrad v Kráľovskom Chlmcu. Jestvujúce zariadenia občianskej vybavenosti sú v meste sústredené:
 - v centrálnej mestskej zóne na hlavnej ulici
 - na sídlisku Nad nemocnicou na ul. Hunyadiho a Ibrányiho (školská a komerčná vybavenosť)
 - na Nemocničnej ulici (zdravotnícka vybavenosť NsP)
 - na ul. F. Rákocziho (školská vybavenosť)
 - na ul. Mécsa (kultúrna vybavenosť)
 - na ul. L. Kossutha (školská vybavenosť, verejná správa a pošta, budova spojov)

V miestnej časti Fejsés sa nachádza školské zariadenie (MŠ) a obchodná vybavenosť. Mesto má v súčasnosti dostatok plôch, zariadení a kapacít občianskej vybavenosti, niektoré zariadenia kultúry nie sú v súčasnosti prevádzkované. V súvislosti s demografickým vývojom obyvateľstva sa predpokladá postupné znižovanie kapacít a územného rozsahu školských zariadení v meste. Prevažná väčšina komerčnej obchodnej vybavenosti je sústredená na Hlavnej ulici.

2.1.4.3. Zmiešané územie

Zmiešané územie prevažne s mestskou štruktúrou je sústredené v centrálnej mestskej zóne (ďalej len CMZ) pozdĺž Hlavnej ulice. Jedná sa o plochy určené najmä pre komerčnú občiansku vybavenosť, kultúru, ubytovacie a stravovacie zariadenia. Ostatné plochy zmiešaného územia s prevahou plôch pre obytné budovy sa nachádzajú v menšom rozsahu po celom zastavanom území mesta.

Územie centrálnej mestskej zóny bolo vymedzené v 90-tych rokoch v rámci prác na regulačnom pláne CMZ. Menované vymedzenie územia CMZ, v ktorom je sústredená prevažná časť občianskej vybavenosti mesta, je vyznačené vo výkrese č. 2. Na základe záverom prieskumov a rozborov bola menovaná hranica CMZ rozšírená smerom južným pozdĺž Hlavnej ulice po križovatku s Mierovou ulicou. Súčasnú vymedzenie hranice CMZ je vyznačené vo výkrese č. 8 v problémovom výkrese.

2.1.4.4. Výrobné územie

Výrobné územie je zastavanom území mesta sústredené vo výrobnom okrsku juh, Sever a v rozptyle v zastavanom území mesta. V etape prieskumov a rozborov mesta sa skúmali územno-technické podmienky zariadení priemyselnej výroby (II. sféry), stavebnej výroby a skladového hospodárstva, orientačný rozsah pracovných síl, podmienky prístupnosti jednotlivých zariadení, ich plošný rozsah, územné nároky na ďalší rozvoj a podobne. Jestvujúce plochy priemyselnej a stavebnej výroby, skladového hospodárstva sú sústredené v okrajových plochách mesta mimo obytnej zástavby s možnosťou ďalšieho územného rozvoja. Priemysel zastupujú menšie firmy v oblasti strojárnej výroby, odevného priemyslu a potravinárskeho priemyslu.

Poľnohospodárska výroba je zastúpená hospodárskym dvorom Agrotisy a. s. v severnej časti mesta a súkromných fyzických osôb.

2.1.4.5. Rekreačné územie

Rekreačné územie je na katastrálnom území mesta a jeho zastavanom území zastúpené len plochou športového areálu na ul. Pri štadióne. Areál bývalého letného kúpaliska na ul. Pri

štadióne a futbalového areálu na ul. Ľ. Štúra sú nefunkčné a zdevastované. Na skúmanom území sa nenachádzajú žiadne plochy prímestskej rekreácie mesta.

Vo vinohradoch a v záhradkárskej osade v západnej časti mesta na svahoch Chlmeckej pahorkatiny sa realizovala výstavba vinohradníckych a rekreačných domov. Menované plochy plnia aj funkciu prímestskej rekreácie.

2.1.5. Demografický potenciál

Počet obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec sa naposledy spresnil v dôsledku sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021. Podľa výsledkov malo Mesto Kráľovský Chlmec 7698 obyvateľov. Vývoj počtu obyvateľov od roku 1981 je zdokumentovaný v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 1: Počet obyvateľov v meste Kráľovský Chlmec

Mesto/rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kráľ. Chlmec	7704	7621	7611	7580	7505	7429	7426	7369	7462	7431

Zdroj: Štatistický úrad SR

2.1.5.1. Pohyb obyvateľstva

Tento vývoj ovplyvňuje najmä pomalší prirodzený prírastok obyvateľov a hlavne migrácia obyvateľstva. V porovnaní s priemerom za Slovensko, kde sa dosiahol prirodzený úbytok obyvateľov a v porovnaní s Košickým krajom, kde tiež sa dosiahol úbytok, v roku 2022 v meste Kráľovský Chlmec sa taktiež dosiahol prirodzený úbytok obyvateľov o 11 osôb. Najvyšší prirodzený prírastok obyvateľov sa dosiahol v roku 2013.

Tabuľka 2: Prirodzený pohyb obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Natalita	77	83	67	57	75	65	67	73	70	59	83
Mortalita	75	61	81	83	74	95	80	73	94	108	94
Rozdiel	2	22	-14	-26	1	-30	-13	0	-24	-49	-11

Zdroj: Štatistický úrad SR

Rozdiel medzi počtom živonarodených a zomretých indikuje mierny prirodzený prírastok obyvateľstva v obci (v roku 2022 počet narodených bol 83, kým počet zomretých bol 94).

Graf 1 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec za obdobie 2012-2022

Zdroj: Štatistický úrad SR

Vplyvom migrácie sa počet obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec menil značne. Za posledných rokov sa počet obyvateľov vplyvom migrácie znižoval podobne ako aj v Košickom kraji.

Tabuľka 3: Vývoj migrácie obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec

Mesto/rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Priťahovaní	117	111	107	102	74	75	73	113	104	107	101
Odstaňovaní	122	111	176	86	106	120	136	116	137	85	121
Migračné saldo	-5	0	-69	16	-32	-45	-63	-3	-33	22	-20

Zdroj: Štatistický úrad SR

Celkove (prirodzeným prírastkom i migráciou) sa počet obyvateľov v meste Kráľovský Chlmec v roku 2022 znížil o 31 osôb. Prehľad za posledných 4 rokov v Košickom kraji ukazuje zníženie počtu obyvateľov, ale celoslovenský priemer bol kladný.

Tabuľka 4: Vývoj celkového prírastku a úbytku obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec

Mesto/rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kráľ. Chlmec	-3	22	-83	-10	-31	-75	-76	-3	-57	-27	-31

Zdroj: Štatistický úrad SR

2.1.5.2. Veková štruktúra obyvateľov

Trvale bývajúce obyvateľstvo v roku 2022 (podľa evidencie ŠÚ SR) v meste Kráľovský Chlmec predstavovalo 7431 osôb.

Tabuľka 5: Veková štruktúra obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
14 rokov alebo menej	1137	1165	1144	1147	1156	1126	1114	1122	1098	1149	1139
Od 15 do 64 rokov	5753	5718	5615	5576	5489	5406	5283	5219	5133	5137	5056
65 rokov a lebo viac	792	821	862	888	935	973	1032	1085	1138	1176	1236
Celkom	7682	7704	7621	7611	7580	7505	7429	7426	7369	7462	7431

Zdroj: Štatistický úrad SR

Index starnutia je výsledkom pomeru obyvateľov v poproduktívnom veku k počtu obyvateľov v predproduktívnom veku. Nasledujúca tabuľka znázorňuje vývoj indexu starnutia a poukazuje na zvyšovanie počtu obyvateľov v poproduktívnom veku (v percentách).

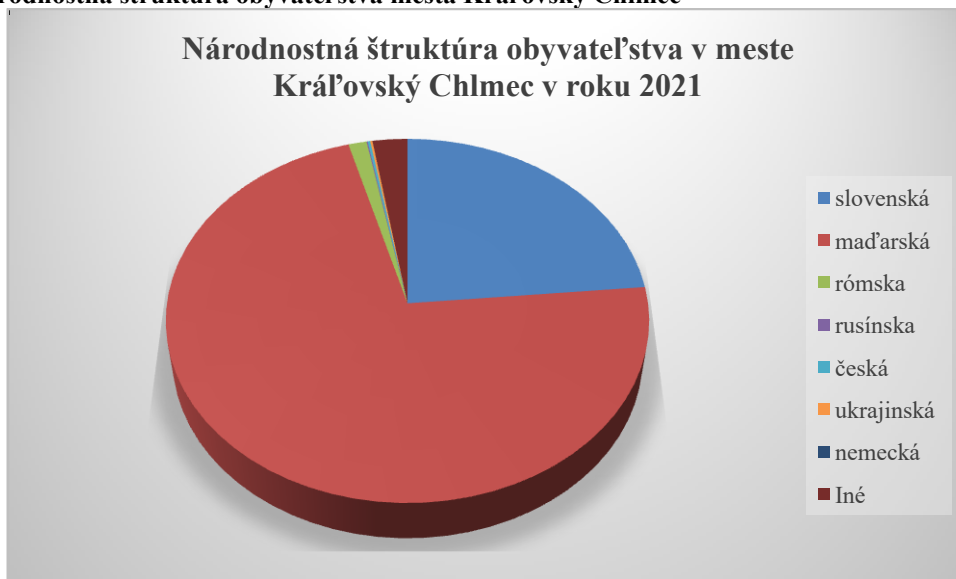
Tabuľka 6: Index starnutia

Mesto /rok	2012	2013	2014	2015	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kráľovský Chlmec	69,66	70,47	75,35	77,42	80,88	86,41	92,64	96,7	103,64	102,35	108,52	69,66

Zdroj: MsÚ Kráľovský Chlmec

Obyvateľstvo mesta Kráľovský Chlmec je väčšinou maďarskej národnosti, až 72,12 % a tým prevažuje nad slovenskou, ktorá podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2021 predstavuje 23,55 % obyvateľov. Na treťom mieste je rómska národnostná menšina s podielom 1,34 %. Ostatné národnostné menšiny majú menšie ako jedno percentné zastúpenie.

Graf 2 Národnostná štruktúra obyvateľstva mesta Kráľovský Chlmec

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2021, vlastné spracovanie

Podľa SOBD 2021 najväčšie zastúpenie v meste Kráľovský Chlmec má rímskokatolícka cirkev (39,27 %), potom reformovaná kresťanská cirkev (22,19 %) a gréckokatolícka cirkev (11,15 %).

Graf 3 Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania v meste Kráľovský Chlmec v roku 2021

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2021, vlastné spracovanie

Ekonomická aktivita obyvateľstva mesta je spracovaná na základe výsledkov sčítania ľudu, domov a bytov v roku 2021.

Graf 4 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2021, vlastné spracovanie

Ako vidíme z grafu č. 4 najväčšiu časť respondentov tvoria ekonomicky aktívne obyvatelia mesta: 2315 osôb (30,91 %). Tá istá hodnota pri SOBD v roku 2011 bola 4022. Druhú najväčšiu skupinu obyvateľstva mesta Kráľovský Chlmec tvoria dôchodcovia s počtom 1489 osôb, čo predstavuje 19,88 % obyvateľstva.

Mesto Kráľovský Chlmec sa nachádza v regióne, ktorý sa dlhodobo vyznačuje vysokou mierou nezamestnanosti (9,77 %). Menovaný stav je spôsobený nedostatkom pracovných príležitostí v priemysle okresu Trebišov a úpadkom poľnohospodárskej výroby. Ponuka nových pracovných miest v regióne a meste je minimálna.

Na základe výsledkov sčítania ľudu, domov a bytov v roku 2021 v oblasti demografie možno konštatovať nasledovné závery:

- vekové zloženie obyvateľstva je alarmujúca z dôvodu, že predproduktívna zložka (1005 osôb) obyvateľstva je výrazne nižšia ako poproduktívna zložka (1489 osôb).
- vzhľadom na ekonomickú aktivitu obyvateľstva, vysoký stupeň nezamestnanosti a dochádzku za prácou mimo bydliska je vytváranie nových pracovných príležitostí v meste veľmi aktuálne (návrh priemyselného parku Cerovo).

Nasledovný graf ukazuje najvyššie dosiahnuté vzdelanie medzi obyvateľmi mesta. Najväčšou početnosťou sa nájdu respondenti s maturitou (23,93 %), potom respondenti s ukončenou základnou školou (21,69 %). Tretiu priečku podľa SOBD 2021 obsadili respondenti ukončenou učňovskou školou bez maturity (20,95 %).

Graf 5: Najvyššie dosiahnuté vzdelanie obyvateľov

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2021, vlastné spracovanie

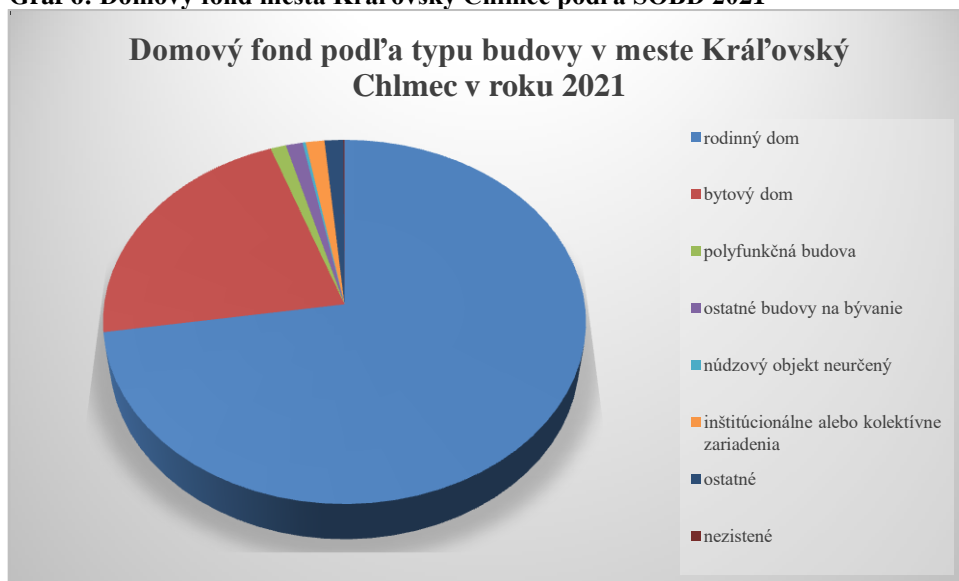
2.1.6. Domový a bytový fond

Prehľad o súčasnom stave domového a bytového fondu je spracovaný na základe výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

2.1.6.1. Domový fond

Mesto malo v roku 2021 na základe výsledkov SODB spolu 1301 domov, z toho bolo rodinných domov 944, bytových domov 286, ostatných 71. Trvale obývaných domov bolo 1146, z toho rodinných domov 830, bytových domov 281, ostatných budov 35. Neobývaných domov bolo 155, z toho rodinných domov 114, obytných domov 5, ostatných domov 36. Počet neobývaných rodinných domov je vysoký na veľkosť a typ mesta. Priemerný vek domov je 54 rokov.

Graf 6: Domový fond mesta Kráľovský Chlmec podľa SOBD 2021

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2011, vlastné spracovanie

2.1.7. Občianske vybavenie mesta

Verejná občianska vybavenosť v meste je členená na:

- plochy sociálnej infraštruktúry
- plochy komerčnej vybavenosti (obchody, služby)
- plochy ostatnej vybavenosti (verejná administratíva, kultúra, telovýchova a šport)

2.1.7.1. Sociálna infraštruktúra

Sociálnu infraštruktúru v meste zahŕňajú nasledovné skupiny občianskej vybavenosti:

- školstvo
- zdravotníctvo
- sociálna starostlivosť

2.1.7.2. Školstvo a výchova

Na zastavanom území mesta sú vybudované:

- 3 areály materských škôl. Jedná sa o MŠ na ulici L. Kossutha s evokovanými pracoviskami na ulici Z. Fábryho (sídliisko Nad nemocnicou) a vo Fejséši. Jedná sa o

areály MŠ, ktoré vyhovujú súčasným potrebám mesta. Ich dostupnosť s územia s veľkou koncentráciou obyvateľstva (sídliisko Nad nemocnicou a Stred) je optimálna.

- dva areály základných škôl roč. 1 – 9. Jedná sa o areál ZŠ s VJ slovenským roč. 1 – 9 na ul. L. Kossutha (sídliisko Stred) a areál ZŠ roč. 1 – 9 s VJ maďarským na ul. Hunyadyho (sídliisko Nad nemocnicou). Menované areály ZŠ vyhovujú súčasným a výhľadovým potrebám mesta. Areál ZŠ na ulici L. Kossutha je úplne zrekonštruovaný.
- areál špeciálnej ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským (ul. Majlatha – CMZ)
- areál gymnázia na Horešskej ulici. Menovaný areál vyhovuje súčasným aj výhľadovým potrebám mesta.
- areál Strednej odbornej školy techniky a remesiel na ul. F. Rákocziho. Menovaný areál vyhovuje súčasným aj výhľadovým potrebám mesta. Jedná sa o nový komplexne zrekonštruovaný areál stredného školstva.
- Základná umelecká škola sa nachádza na ulici Lorántffyovej.

2.1.7.3. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

Na zastavanom území mesta sú vybudované a prevádzkované nasledovné zariadenia zdravotníctva:

- Nemocnica s poliklinikou n.o. na Nemocničnej ulici. Jedná sa o areál, ktorý vyhovuje súčasným aj výhľadovým potrebám mesta. Menovaná nemocnica slúži pre celú spádovú oblasť Kráľovského Chlmca. Celkový počet lôžok je 147. Celková rozloha nemocnice je 3,2 ha.

V nemocnici nachádzajú nasledovné oddelenia:

- ambulancie
 - jednodňová zdravotná starostlivosť
 - SPLZ – spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky
 - ÚPS
 - oddelenie liečebnej výživy a stravovania
 - zariadenie opatrovateľskej služby
- Na zastavanom území mesta sa nachádza 9 objektov (areálov) s NZZ.. Nešťátne zdravotnícke zariadenia poskytujú komplexnú ambulantnú starostlivosť pre obyvateľov mesta a školské zariadenia.

- Na území mesta sa nachádzajú 4 lekárne. Menované zariadenia vyhovujú potrebám mesta.
- Na území mesta sa nachádzajú dve očné optiky. Menované zariadenia vyhovujú potrebám mesta.

Na území mesta Kráľovský Chlmec nachádzajú tri neziskové zariadenia opatrovateľskej služby:

- Ústredie dakonie RKC na Slovensku
- Zos pri NsP Kráľovský Chlmec, n.o.
- DOSS – Dom sociálnych služieb, n.o.

2.1.7.4. Ostatná občianska vybavenosť

Ostatná občianska vybavenosť v meste je zastúpená plochami a zariadeniami:

- Verejnej administratívy
- Peňažných ústavov a sporiteľní
- Kultúry
- Telovýchovy a športu

2.1.8. Verejná administratíva

Na zastavanom území mesta sa nachádzajú:

- Mestský úrad na ul. L. Kossutha. Jedná sa o čiastočne rekonštruovanú účelovú budovu, ktorá vyhovuje.
- Slovák telekom a.s., Slovenská pošta a.s., na ul. M. R. Štefánika. Jedná sa o nový účelový objekt spojov, ktorý vyhovuje.
- Slovenský vodohospodársky podnik š. p., B. Štiavnica, OZ Povodie Bodrogu a Hornádu, stredisko K. Chlmec. Menovaný areál sa nachádza na ul. Majlátha.
- Daňový úrad Košice - kontaktné miesto Kráľovský Chlmec, Mierová ul.. Jedná sa o účelový objekt, ktorý vyhovuje. Menovaná budova vyžaduje rekonštrukciu.
- Polícia SR – Obvodné oddelenie PZ Kráľovský Chlmec. Menované zariadenie je umiestnené vo vyhovujúcom účelovom objekte na Hlavnej ulici.

- Katastrálny úrad, Okresný úrad Trebišov, pracovisko K. Chlmec. Menované zariadenie sa nachádza v staršom dome na Hlavnej ulici v CMZ. Menovaný objekt vyžaduje rekonštrukciu.
- Okresné riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru Trebišov, hasičská stanica Kráľovský Chlmec na Boľskej ulici. Jedná sa o novo rekonštruovaný účelový areál, ktorý vyhovuje.

2.1.8.1.1. Peňažné ústavy a poisťovne

Na zastavanom území mesta sa nachádzajú nasledovné zariadenia peňažných ústavov:

- Slovenská sporiteľňa a. s. Jedná sa o rekonštruovaný objekt na Hlavnej ulici. Menovaný objekt vyhovuje.
- Prima banka Slovensko, a.s.
- Slovenská poisťovňa – Alianz, detašované pracovisko Kráľovský Chlmec. Menovaný peňažný ústav je umiestnen na Hlavnej ulici.
- Kooperatíva, poisťovňa a. s., peňažný ústav sa nachádza v staršom adaptovanom rodinnom dome na Hlavnej ulice.

2.1.8.1.2. Kultúra

Na zastavanom území mesta sa nachádzajú nasledovné kultúrne zariadenia:

- Mestské kultúrne stredisko, kultúrny dom na ul. Boľskej. Jedná sa účelový objekt o kapacite 500 stoličiek, ktorý vyhovuje súčasným aj výhľadovým potrebám mesta. V súčasnosti budova je komplexne zrekonštruovaná.
- Mestská knižnica na Hlavnej ulici a Regionálna muzeálna expozícia Jozefa Mailátha na ulici Mailátha. Jedná sa o rekonštruovaný objekt, ktorý vyhovuje súčasným aj výhľadovým potrebám mesta.
- v západnej časti mesta sa nachádza obnovený areál Amfiteátra o kapacite cca 1 200 miest.

2.1.8.2. Telovýchova a šport

Jestvujúce prevádzkované športové zariadenie, športový areál sa nachádza na ul. Pri štadióne. Jeho súčasťou je futbalový areál s tribúnou, tenisový areál a sústava športových ihrísk v jeho východnej časti. Celková plocha športového areálu je 4,9 ha, menovaný areál svojou náplňou a stavebno-technickým stavom vyhovuje. Bývalý areál letného kúpaliska na tej istej ulici je nefunkčný a zničený. Vyžaduje sa komplexná obnova celého areálu. Podobne areál bývalého futbalového ihriska na ul. L. Štúra je nefunkčný a zdevastovaný. Na území mesta sa nenachádzajú žiadne ďalšie rozsiahle športové plochy. Celková plocha športovísk v meste je nedostatočná. Telocvične sú súčasťou školského areálu ZŠ roč. 1 – 9 na ul. L. Kossutha a gymnázia na Horešskej ulici. Športová hala Buzánszky Jenő s rozlohou 1500 m² je postavená v bezprostrednej blízkosti maďarskej školy. Je vhodná na športové podujatia, ako tréningové miesto pre mnohé športy, na medzinárodné turnaje, tréningové tábory a školské podujatia. Na poschodí sa nachádza telocvična a kaviareň. Krytá plaváreň sa na území mesta nenachádza, chýba areál letného kúpaliska.

2.1.8.3. Komerčná občianska vybavenosť

Komerčná občianska vybavenosť je na území mesta zastúpená zariadeniami obchodu, výrobných a nevýrobných služieb ubytovania a stravovania.

Jestvujúce zariadenia obchodu sú v meste sústredené najmä v CMZ na Hlavnej ulici. Menované zariadenia sú súčasťou najmä zmiešaného územia CMZ. Vybudované obchodné domy na východnej strane Hlavnej ulice, obchodný dom Jednoty slúžia čiastočne svojmu komerčnému účelu. Objekt bývalého obchodného domu OTEX je prebudovaný na ubytovacie zariadenie (penzión), bývalý dom služieb slúži obchodnej vybavenosti a nevýrobným službám. Jestvujúca obchodná vybavenosť v parteri bytových domov na Hlavnej ulici je zachovaná. Od roku 1995 prebieha postupná rekonštrukcia jestvujúceho staršieho domového fondu na Hlavnej ulici na zmiešané územie s prevahou komerčnej obchodnej vybavenosti. Maloobchodná okrsková vybavenosť je vybudovaná a v prevádzke na ul. Ibrányiho (sídliisko Nad nemocnicou), ul. L. Kossutha (sídliisko Stred).

Jestvujúce zariadenia nevýrobných a výrobných služieb sú sústredené na Hlavnej ulici v objekte bývalého domu služieb a okresného priemyselného podniku a v zmiešanej zástavbe na Hlavnej ulici. Dopravné služby sú prevádzkované vo výrobnom okrsku Juh v areáli Škoda – auto, A – mobil s. r. o.. Mestský podnik služieb sa nachádza na Dobranskej ulici.

Ubytovacie zariadenie je zastúpené objektom penziónu Italia na Hlavnej ulici včítane reštauračnej časti. Jedná sa o adaptovaný objekt bývalého obchodného domu OTEX. Ubytovanie Agát sa nachádza na ulici Hlavnej. Celkový rozsah kapacít ubytovacích zariadení je veľmi nízky, bolo by potrebné rozšírenie.

Stravovacie a občerstvovacie zariadenia v meste sú pomerne rozsiahle a sú zastúpené prevažne kategóriou zariadení s nižším štandardom vybavenia a poskytovaných služieb. Jedná sa predovšetkým o pohostinstvá a reštauračné zariadenia nižšej cenovej skupiny. V meste jedine Penzión a reštaurácia Italia, pizzeria/kaviareň DOLCE VITA, reštaurácia Borostyán, B-Coffe and Detty Café na ulici Hlavnej a Privat Café s reštauráciou na ulici Petófiho spĺňajú náročnejšie kritéria kladené aj na turizmus.

Na základe spracovaných prieskumov a rozborov možno stav občianskej vybavenosti v meste hodnotiť ako prevažne uspokojivý. Rozsah poskytovaných zdravotníckych služieb a zariadení sa podarilo v meste zachovať. Rozsah ambulantných zdravotníckych služieb v NZZ je uspokojivý. Výrazné deficity oproti ukazovateľom sú v sociálnej starostlivosti, verejnom ubytovaní a stravovaní.

2.1.9. Hospodárska základňa mesta

2.1.9.1. Nerastné suroviny

Na katastrálnom území mesta sa v súčasnosti neevidujú žiadne významné zdroje nerastných surovín. Nenachádzajú sa tu vyhlásené dobývacie priestory ani chránené ložiskové územia energetických a rudných surovín. V oblasti nerudných surovín sa predpokladá na katastrálnom území mesta na základe geologického prieskumu výskyt zlievarenských a stavebných pieskov. V súčasnosti nie sú vyhlásené žiadne CHLÚ ani dobývacie priestory tejto suroviny.

2.1.9.2. Priemyselná a stavebná výroba, skladové hospodárstvo

Mesto Kráľovský Chlmec spolu s obcou Pribeník do roku 1990 predstavovalo najvýznamnejšie zoskupenie výrobných aktivít II. sféry (priemysel a stavebná výroba) východnej časti okresu Trebišov. V spracovaných prieskumoch a rozboroch mesta Kráľovský Chlmec boli skúmané územno-technické zariadenia II. sféry a skladového hospodárstva, ich

územná lokalizácia, dopravné sprístupnenie jednotlivých zariadení, rozsah pracovných príležitostí, ich kapacitné požiadavky na plochy, zdroje energie, napojenie na technickú infraštruktúru a dopad na životné prostredie. Prieskumy a rozborov boli orientované v prevažnej miere na vyhodnotenie územných nárokov zariadení výroby, ich územnú lokalizáciu a jestvujúci výrobný program. Menované údaje boli získané v etape prípravných prác Mestským úradom v Kráľovskom Chlmece formou dotazníkovej písomnej akcie. Cca 60% jestvujúcich výrobných firiem nereagovalo na výzvu MsÚ a neposkytlo východiskové údaje o súčasnom stave a plánovaných zámerov.

Zo spracovaných prieskumov a rozborov vyplýva prevaha zastúpenia potravinárskeho priemyslu v rámci mesta. Na druhom mieste je textilná a stavebná výroba a za ňou skladové hospodárstvo a drevospracujúci priemysel. Sklady zariadení priemyselnej a stavebnej výroby sú súčasťou jestvujúcich areálov priemyslu a stavebnej výroby a preto boli plošne zahrnuté do tohto odvetvia. V priemysle prevláda potravinársky priemysel, drevospracujúci (nábytkársky), textilný a kovospracujúci priemysel. Výrobnú základňu mesta charakterizujú menšie prevádzky a firmy.

2.1.9.3. Územno-technické zhodnotenie riešeného územia

Z územno-technického hľadiska sú zariadenia priemyslu, stavebnej výroby a skladového hospodárstva sústredené v severnej, južnej a juhovýchodnej časti mesta v okrajových polohách, mimo obytnú zónu s možnosťou ďalšieho rozvoja. Časť zariadení sa nachádza v rozptyle v zastavanom území mesta. Z územného hľadiska je rozdelenie jestvujúcich zariadení nasledovné:

- výrobný okrsk Sever
- výrobný okrsk Juh
- rozptyl

Bývalý výrobný okrsk „Pribeník“ s bývalými najvýznamnejšími závodmi mesta (Nový domov, SEZ) nie je súčasťou mesta Kráľovský Chlmec a predmetom skúmania prieskumov a rozborov.

V severnej časti mesta, severne od cesty I/79 sa nachádza výrobný okrsk Sever o výmere cca 5,5 ha. V menovanom výrobnom okrsku sa nachádzajú areály nasledovných firiem:

- STK pre nákladné vozidlá

- AXEL s.r.o.
- ČIMA, predaj stavebného materiálu a poľnohospodárskych strojov
- MEDIUM Trebišov s.r.o., závod Kráľovský Chlmec, vinársky závod Kráľovský Chlmec
- Fyzická osoba, výroba porcelánu
- 1 nefunkčný areál

Okrem menovaných zariadení sú súčasťou výrobného okrsku aj poľnohospodárske areály AGROTISA a.s. Územný rozvoj jestvujúcich výrobných areálov sa v súčasnej dobe nepredpokladá. V rámci výrobného okrsku je tu situovaný administratívno-skladový areál SSC.

V južnej časti mesta vo výrobnom okrsku Juh sa nachádzajú nasledovné firmy:

- M-STAVBetonáreň, Kráľovský Chlmec (stavebná výroba)
- Zberné suroviny, Žilina, a. s.
- Mestský podnik služieb, Kráľovský Chlmec
- Oprava nákladných vozidiel
- INTER_REGION s. r. o. (strojárenská výroba)
- Colný sklad, UNEX SERVIS s. r. o.
- Autobazár, pneuservis, STK Škoda – Auto, A MOBIL s. r. o.
- SAD Michalovce
- INTER GAS s.r.o., výroba čalúnených sedačiek a súprav (výroba nábytku)
- 2 nefunkčné opustené areály

Celkový územný rozsah výrobného okrsku Juh je 15 ha. Žiadna z firiem v súčasnosti nepredpokladá územný rozvoj. Menované výrobné areály sú dopravne sprístupnené z cesty III. TR Kráľovský Chlmec – Pribeník. Bývalý areál VSl. mäsového priemyslu š. p. – bitúnok Kráľovský Chlmec je zdemolovaný. Územný rozvoj výrobného okrsku sa predpokladá smerom južným pozdĺž cesty III. TR Kráľovský Chlmec – Pribeník.

Mesto Kráľovský Chlmec z južnej časti k. ú. vymedzilo plochy pre pripravovaný priemyselný park Kráľovský Chlmec – Cerovo.

V rozptyle v meste sú situované územné menšie hygienicky nezávadné prevádzky, administratívno-správne a hospodárske areály správcov technickej infraštruktúry (SPP a. s., VVS a. s., VSE a. s. a pod.).

Jedná sa o nasledovné výrobné prevádzky a firmy:

- DREVOIMPEX s. r. o., stolárska dielňa, Kráľovský Chlmec
- Obchodný dom Jednota a menšie prevádzky výrobných služieb.

V rozptyle mimo zastavané územie mesta sa nachádzajú nasledovné výrobné prevádzky a firmy:

- M-STAV - betonáreň Kráľovský Chlmec (Stavebná výroba)
- VVS a. s. Kráľovský Chlmec, OZ Trebišov
- čistiareň odpadových vôd Kráľovský Chlmec
- AGRITECH s. r. o. Slovakia (kovovýroba)

2.1.9.4. Poľnohospodárska výroba

Mesto Kráľovský Chlmec sa nachádza na južnom a východnom úpätí Kráľovských kopcov – dominanty Východoslovenskej nížiny. V severnej a severovýchodnej časti katastrálneho územia mesta sa nachádza mnoho mŕtvych ramien Tisy a Latorice. Silne zvodnené riečne nánosy pri vyšších stavoch podzemnej vody vytvárajú zamokrené lúky a močariská. Prevládajú nívne pôdy (glejované, oglejované) na pieskových presypoch (mačinové) na zvetralých pevných horninách hnedé pôdy. Na svahoch Kráľovských kopcov sú rozsiahle vinice.

Poľnohospodárska pôda na k. ú. mesta je v užívaní firmy AGROTISA a. s. Kráľovský Chlmec a fyzických súkromných osôb (bývalý ŠM Kráľovský Chlmec). Bývalý štátny majetok mal do roku 1990 hospodárstva v Kráľovskom Chlmcí (výrobný okrsk Sever), farmu dojnic Kráľovský Chlmec (1 000 kusov dojnic) a veľkovýkrmňa ošípaných (10 000 kusov) Fejšeš. Na hospodárskom dvore v Kráľovskom Chlmcí – výrobný okrsk Sever bola do r. 1990 živočíšna výroba zameraná na chov hovädzieho dobytku (500 – 600 kusov), ošípaných (400 kusov) a oviec (800 kusov).

Poľnohospodárska výroba je v súčasnosti v okrese Trebišov aj na k. ú. mesta v hlbokej kríze a útlme. Hospodársky dvor AGROTISY a. s. vo výrobnom okrsku Sever je bez živočíšnej výroby, časť bývalého areálu bola využitá na výstavbu novej občianskej vybavenosti a areálov výroby. Časť areálu je fyzickou osobou prevádzkovaná na chov hydiny. Plocha hospodárskeho dvora je 18,2 ha, počet pracovníkov nezistený. Bývalé veľkofarmy na k. ú. mesta a miestnej časti Fejšeš (veľkofarma dojnic a ošípaných) sú opustené a úplne zdemolované. Ich rekonštrukcia je v súčasnosti už neaktuálna.

Rastlinná výroba je zameraná na produkciu obilovín, krmovín na ornej pôde, strukovín, cukrovej repy, olejníka a zeleniny. Vinohrady s produkciou hrozna sú zachované.

2.1.9.5. Rekreačia a cestovný ruch

Podľa schváleného ÚPN – VÚC Košického kraja vlastné mesto Kráľovský Chlmec a jeho záujmové územie je súčasťou vymedzeného rekreačného územného celku (RÚC) Zemplínske vrchy – Latorica. Na k. ú. mesta a v jeho záujmovom území sa v súčasnosti nenachádza žiadne významné celoštátne alebo regionálne stredisko turizmu a rekreácie. Plánovaný lesopark mesta Kráľovský Chlmec z 80-tych rokov minulého storočia sa nerealizoval. Ubytovacie zariadenie je zastúpené objektom penziónu Italia na Hlavnej ulici včítane reštauračnej časti. Jedná sa o adaptovaný objekt bývalého obchodného domu OTEX. Ubytovanie Agát sa nachádza na ulici Hlavnej. Celkový rozsah kapacít ubytovacích zariadení je veľmi nízky, bolo by potrebné rozšírenie. Stravovacie a občerstvovacie zariadenia v meste sú pomerne rozsiahle a sú zastúpené prevažne kategóriou zariadení s nižším štandardom vybavenia a poskytovaných služieb. Jedná sa predovšetkým o pohostinstvá a reštauračné zariadenia nižšej cenovej skupiny. V meste jedine Penzión a reštaurácia Italia, pizzeria/kaviareň DOLCE VITA, reštaurácia Borostyán, Be-Cofe and Detty Cofé na ulici Hlavnej a Privát Café s reštauráciou na ulici Petőfiho spĺňajú náročnejšie kritéria kladené aj na turizmus. Športová hala Buzánszky Jenő s rozlohou 1500 m² je postavená v bezprostrednej blízkosti maďarskej školy. Je vhodná na športové podujatia, ako tréningové miesto pre mnohé športy, na medzinárodné turnaje, tréningové tábory a školské podujatia. Na poschodí sa nachádza telocvičňa a kaviareň. Areál letného kúpaliska je zničený a nefunkčný.

2.1.10. Doprava

Okres Trebišov obsluhujú tri hlavné cestné dopravné osi, a to cesta I/50 Košice – Michalovce, cesta I/79 Vranov nad Topľou – Trebišov – Slovenské Nové Mesto – Kráľovský Chlmec – Ukrajina a cesta II/555 Kráľovský Chlmec – Michalovce. Na cestu I/79 sa napája cesta II/552 Košice – Slanec – Zemplínske Jastrabie – V. Kapušany.

Mesto Kráľovský Chlmec je významným administratívno-správnym a hospodárskym centrom juhovýchodnej časti Slovenska. Mesto sa nachádza na križovatke ciest I. triedy č. 79 Vranov n/T – Trebišov – Slovenské Nové Mesto – Kráľovský Chlmec – Čierna n/T a cesty II. triedy č. 555 Kráľovský Chlmec – V. Kapušany – Michalovce. Okrem týchto ciest sa na zastavanom území mesta a na jeho k. ú. nachádzajú tieto komunikácie:

cesta III. triedy 553 34 Kráľovský Chlmec – Pribeník

cesta III. triedy 553 24 Kráľovský Chlmec – V. Kamenec

cesta III. triedy 553 35 Dobrá – Čierna n/T

cesta III. triedy 553 51 Kráľovský Chlmec – Boľ

Všetky tieto cesty tvoria základnú komunikačnú uličnú sieť mesta a základnú komunikačnú sieť k. ú. mesta.

Pozdĺžna severojužná dopravná os okresu Trebišov – cesta I/79 v trase Vranov nad Topľou – Hriadky – Trebišov – Slovenské Nové Mesto – Kráľovský Chlmec – Čierna – hranica s Ukrajinou prechádza severnou časťou mesta. Komunikácia bude mať dôležitý dopravný nadregionálny význam s pomerne silným dopravným zaťažením a je ju potrebné modernizovať pre kategóriu C 11,5/80. Menovaná cesta nemá nasledovné parametre a na niektorých úsekoch nemá ani parametre cesty II. triedy. Táto cesta vyžaduje prioritné riešenie dopravných problémov svojej trasy včítane obchvatu sídiel (Svätuša, Čierna) s naväzujúcim hraničným priechodom Čierna n/Tisou – Solomonovo (otvorený v r. 1993) t. č. mimo prevádzky. V súčasnosti sa s obchvatom mesta Kráľovský Chlmec u cesty I/79 neuvažuje. Na cestu I/79 sa napája cesta II/552 v trase Košice – Slanec – Zemplínske Jastrabie s pokračovaním do V. Kapušian. Cesta II/555 Kráľovský Chlmec – Leles – V. Kapušany – Michalovce má dôležitý medziokresný význam a je ju potrebné prebudovať v kategórii C-9,5/70. V súčasnosti sa nesleduje pôvodne plánované prepojenie cesty II/554 Oborín – Bôľ – Kráľovský Chlmec (z dôvodov CHKO Latorica) a je nahradené novým plánovaným prepojením cesty II/552 a I/79 v úseku Zemplínske Jastrabie – Svätá Mária (Bodrog). ÚPN – VÚC Košického kraja navrhuje východný obchvat mesta Kráľovský Chlmec (preložka cesty III/552 a I/79 v úseku Zemplínske Jastrabie – Svätá Mária (Bodrog). ÚPN – VÚC Košického kraja navrhuje východný mesta Kráľovský Chlmec (preložka cesty III/553 34) včítane nadjazdu na hlavnú železničnou traťou v Pribeníku s výhľadovým prepojením na Biel (cesta III/553 35) a plánovaný hraničný priechod Pribeník – Lácacséke (MR).

Jestvujúce cesty I. triedy sú v súčasnosti napojené v záujmovom území mesta na nasledovné cestné hraničné priechody:

pre neobmedzenú dopravu cestný hraničný priechod Slovenské N. Mesto – Sátorajjáújhely

Mesto Kráľovský Chlmec je na železničnú dopravu napojené prostredníctvom hlavnej železničnej dvojkoľajnej elektrifikovanej trate č. 440 Košice – Čierna nad Tisou – štátna hranica SR/Ukrajina cez železničnú stanicu Kráľovský Chlmec – Pribeník, vzdialenú od centra mesta cca 3 km.

V meste Kráľovský Chlmec bol posledne spracovaný Generálny dopravný prieskum mesta v roku 1987. V roku 1988 Dopravoprojekt Prešov pristúpil k prácam na Generálnom dopravnom pláne mesta Kráľovský Chlmec, ktorý nebol ukončený. Základný dopravná charakteristika, rozborov dopravných vzťahov je prevzatý z výsledkov celoštátneho sčítania dopravy na vybranej cestnej sieti SR v roku 2000.

2.1.10.1. Základná komunikačná sieť mesta

Základnú komunikačnú sieť mesta tvoria:

prieťah cesty I/79 cez severnú zastavanú časť mesta (Kapušianska a Svätušská ul.)

cesta II. triedy/555 smer V. Kapušany – Michalovce

cesta III. triedy/553 34 smer Pribeník (Hlavná ul, Pribenícka ul.)

cesta III. triedy/553 24 smer V. Kamenec (Horešská ul.)

Cesty sú dvojpruhové obojsmerné s výnimkou cesty III/553 34, ktorá je na území CMZ a v zastavanom území vedená v uliciach časť Hlavnej ulice, Mierová ul., Ul. L. Kossutha, Štefánikova ul., Ul. Pri štadióne ako jednosmerná. Zjednosmernenie cesty III/553 34 spolu s obmedzením jazdnej rýchlosti na 40 km/h si vynútili jestvujúce dopravné pomery na Hlavnej ulici (nevyhovujúce šírkové usporiadanie, potreba pozdĺžneho parkovania na Hlavnej ulici). Všetky jestvujúce križovatky v meste sú úrovňové bez svetelnej signalizácie. Väčšina križovatiek má zlé priestorové usporiadanie, malé smerové oblúky a nevyhovujúce šírkové usporiadanie. Ako kritické dopravné bodové a líniové závady boli vytypované v prieskumoch a rozboroch nasledovné závady:

Líniové dopravné závady

- dopravná závada č. 1 – 1', prieťah cesty I/79 cez zastavané územie mesta, jeho severnú časť
- dopravná závada č. 2 – 2', prieťah cesty III/553 34 cez mesto a jeho centrum (Hlavná ulica). Jedná sa o najväčšiu dopravnú závadu v meste. Jedná sa o nevyhovujúce štrkové usporiadanie komunikácie včítane pozdĺžneho parkovania na Hlavnej ulici na území CMZ.
- dopravná závada č. 3 - 3', prieťah cesty III/553 24 cez zastavané územie mesta (Horešská ul.)

- dopravná záhada č. 4 – 4', jednosmerný priet'ah cesty III/553 34 cez obytné územie mesta (Ul. Pri štadióne, Ul. L. Kossutha, Mierová ul.)

Bodové dopravné závady

- bodová záhada č.1, nevyhovujúci rozhl'ad v križovatke, nevyhovujúce technické riešenie križovatky Kapušanskej ul. a Ul. Pri Štadióne
- bodová záhada č. 2, nevyhovujúci rozhl'ad v križovatke anevyhovujúce technické riešenie križovatky ul. Kapušanská a ul. Trhovisko
- bodová záhada č. 3, nevyhovujúci rozhl'ad v križovatk'r a nevyhovujúce technické riešenie križovatky Boľskej a Kapušianskej ulice.
- bodová záhada č. 4, nevyhovujúci rozhl'ad v križovatke, malé smerové oblúky križovatky ul. Hlavná, Pribenická ul. a Mierová ul.

Zhodnotenie dopravnej zaťažnosti vnútornej komunikačnej siete mesta ukazuje, že hlavný dopravný problém mesta nespočíva v prekročení prípustnej intenzity dopravy, ale v celkovej dopravnej koncepcii mesta. Rozhodujúci problém je v stanovení trasy komunikácie schopnej funkčne aj kapacitne plniť funkciu hlavnej zbernej komunikácie mesta a CMZ a aj funkcie cesty III/553 34. Súčasne riešenie v zjednosmernení ulíc treba považovať za dočasné, hygienicky závadné, nakoľko veľký okruh obyvateľstva sídliska Stred je zasiahnuté hlukom z automobilovej dopravy. Z menovaných dôvodov boli vypracované v 80-tych rokoch minulého storočia štúdie preložky cesty III/553 34 Dopravoprojektom Prešov (1989) v 3 alternatívach a preložka cesty III/553 24 v 2 alternatívach. Menované štúdie sú vyznačené vo výkrese č. 3 – rozbor dopravy. V súvislosti s plánovanou dostavbou 2 a 3 stavby sídliska Nad nemocnicou bola spracovaná projektová dokumentácia prístupovej komunikácie sídliska z Horešskej cesty.

Spracovaný regulačný plán CMZ Kráľovský Chlmec (r. 1993) spracoval návrh dopravného riešenia CMZ včítane základného dopravného okruhu. Menované navrhované dopravné riešenia včítane plôch statickej dopravy je v súčasnosti neaktuálne:

- z majetkovo-právnych dôvodov
- nereálnosti prebudovať Rákovziho ul. na hlavný zberný okruh CMZ(nevyhovujúce šírkové usporiadanie ulice)

Zásobovanie verejnej občianskej vybavenosti (najmä obchodno-obslužnej vybavenosti) na Hlavnej ulici je zabezpečované v súčasnosti z tejto komunikácie. Navrhované riešenie zásobovania z Ul. Kossuthovej a Rákocziho je z územno-technických dôvodov v súčasnosti nereálne.

V dôsledku neukončenia výstavby sídliska Nad nemocnicou (2. a 3. stavba) je celá obytná zóna bytových domov a areál Nemocnice s poliklinikou napojený na Hlavnú ulicu, cestu III/555 34 len jednou hlavou zbernou komunikáciou Ul. nemocničnou. Z plánovaných zámerov mesta nie je v súčasnosti spracovaná dopravná koncepcia napojenia územia plánovaného priemyselného parku Cerovo na nadradený dopravný systém mesta.

2.1.10.2. Plochy statickej a cyklistickej dopravy

V zastavanom území mesta sú vyhradené parkovacie plochy vybudované na Hlavnej ulici pred polyfunkčnými bytovými domami, pred MsÚ, pred Poštou, pred areálom Nemocnice s poliklinikou na Nemocničnej ul., pri cintoríne na Hlavnej ulici, pred areálom gymnázia a v obytnej zóne sídliska Nad nemocnicou (Fábryho ul., Ibrányiho ul.). Prevažná časť výrobných firiem vo výrobnom okrsku Sever a Juh má vo vstupných priestoroch vybudované menšie parkovacie plochy. Na parkovania a odstavovanie motorových vozidiel sa na Hlavnej ulici, v sídlisku Stred a v obytnom území so zástavbou rodinných domov využívajú mieste komunikácie, čo podstatne znižuje priechodnosť komunikácií.

Garáže sú v meste realizované ako individuálne na pozemkoch rodinných domov alebo ako skupinové sústredené v garážových dvoroch. Prieskumy a rozboru zdokumentovali nasledovné garážové dvory o nasledovnej kapacite:

- garážová dvor dopravne sprístupnený z ulice L. Kossutha, kapacita 85 garáží
- sídlisko Stred, 2 garážové dvory dopravne sprístupnené z Ul. L. Kossutha o kapacite 27 a 101 garáží
- Ul. Helmeciho, garážový dvor 11 garáží
- Ul. pri štadióne 15 garáží
- Ul. Ľ. Štúra 17 garáží
- Ul. Hunyadiho, sídlisko Nad nemocnicou 32 garáž
- Ul. Fábryho 32 garáží
- Ul. Ibrányiho 66 garáží

Celková kapacita garážových dvorov je 386 garáží.

Mesto Kráľovský Chlmec nemá na k. ú. a zastavanom území vybudované samostatné cyklistické chodníky a nemá spracovanú koncepciou cyklistickej dopravy v meste. Jestvujúce cyklistické turistické trasy sú vyznačené vo výkrese č. 9 – Širšie vzťahy.

2.1.10.3. Dopravné služby, čerpacie stanice pohonných hmôt

Autoopravárenské a autoservisné služby sú v meste poskytované v areáli Škoda – auto, A-MOBIL s. r. o. včítane STK na Pribeníckej ulici (označ. v grafike por. číslom 9), v areáli STK pre nákladné vozidlá vo výrobnom okrsku Sever na Kapušanskej ulici (označenie por. č. 18), Q-Service Fam Trans na Trhovisku, Pneuservisom Király na ulici Svätušskej a Uniservisom Kiss na ulici Hlavnej. Počet pracovníkov v autoservisných prevádzkach nebol získaný. V súčasnosti sa v meste nepripravuje nová výstavba alebo rekonštrukcia jestvujúceho areálu na dopravné služby. Oprava nákladných vozidiel je zabezpečovaná vo výrobnom okrsku Juh č. 6 na Dobranského ulici.

V meste existujú 2 čerpacie stanice: čerpacia stanica Slovnaft pri ceste smerom z Kráľovského Chlmca na Veľké Kapušany, a čerpacia stanica Shell na ulici Svätušskej.

2.1.10.4. Hromadná osobná doprava

Osobná hromadná doprava je v súčasnosti zabezpečovaná linkami Arriva Michalovce, a. s., ktoré plnia aj funkciu vnútromestskej hromadnej dopravy.

Mesto nemá vybudovanú autobusovú stanicu a ani sa s jej výstavbou neuvažuje. Dopravný závod je v meste situovaný na Pribeníckej ulici o rozlohe 1,4 HA.

2.1.10.5. Pešia doprava

Samostatné pešie plochy, pešia zóna v meste okrem Námestia milénia sa v meste nenachádzajú. Hlavné pešie ťahy v smere sever – juh prechádzajú pozdĺž Hlavnej ulice. V dôsledku územnej lokalizácie ZŠ roč. 1 – 9, sústredenia prevažnej časti obyvateľstva v sídlisku Stred II a Nad nemocnicou, sústredenia verejnej občianskej vybavenosti pozdĺž Hlavnej ulice sú v meste intenzívne pešie ťahy v smere východ – západ. Mesto pripravuje realizáciu pešieho ťahu v trase ZŠ Hunyadyho ul. Ul. F. Rákocziho – cez jestvujúcu zástavbu CMZ na Hlavnú ulicu. Menovaný zámer pripravovaný v súlade s regulačným plánom CMZ je v kolízii s majetkovo-právnymi vzťahmi a investičnými zámermi majiteľov objektov a pozemkov. Dopravné kolízie spôsobuje skutočnosť, že na Svätušskej ulici a Kapušanskej ulici nie sú pozdĺž cesty I/79 vybudované obojstranné pešie chodníky. Pozdĺž Pribeníckej ulice je vybudovaný peší chodník do výrobného okrsku Pribeník.

2.1.10.6. Železničná doprava

Železničná stanica pre mesto Kráľovský Chlmec je situovaná cca 3,5 km od centra mesta pri obci Pribeník mimo k. ú. mesta. Železničná stanica sa skladá z osobnej stanice, nákladovej rampy a železničnej vlečky pre výrobný okrsok Pribeník (areál bývalého Nového domova).

2.1.11. *Vyhodnotenie hlukovej situácie z automobilovej dopravy*

Pre stanovanie nepriaznivých účinkov z automobilovej dopravy na jestvujúcu obytnú zástavbu bol prevedený výpočet úrovne ekvivalentnej hladiny hluku podľa vstupných údajov z celoštátneho sčítania dopravy v roku 2000. Výpočet izofón je vykreslený vo výkrese č. 8 – problémový výkres. Výpočet je uložený u zhotoviteľa.

Jestvujúci charakter zástavby v meste a dopravné zázemie ciest I. a III. triedy ukazujú, že najviac je postihnuté obyvateľstvo obytného územia na Hlavnej ulici, Kapušanskej ulici, Svätušskej, Boľskej, Mierovej ul., Ul. L. Kossutha a časti ulice Pri štadióne. Najnepriaznivejšou zložkou dopravnej záťaže na Hlavnej ulici v CMZ je veľký podiel nákladnej dopravy (35 – 40%), čo je neúnosný stav vyžadujúci riešenie.

2.1.12. *Technické vybavenie mesta*

2.1.12.1. Vodné hospodárstvo

2.1.12.1.1. Zásobovanie pitnou vodou

Mesto Kráľovský Chlmec je zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu napojeného na Pobodrožský skupinový vodovod /PSV/. Tento vodárenský systém zásobuje 39 obcí juhovýchodného Slovenska a mesto Kráľovský Chlmec je jeho najväčším spotrebiskom. Vodnými zdrojmi PSV S/ studne v Slovenskom Novom Meste o kapacite 100 l.s⁻¹ a studne v Boľanoch o kapacite 160 l. s⁻¹. Voda zo Slovenského Nového Mesta sa upravuje na úpravni vody v Borši, čerpá do vodojemu Viničky a odtiaľ gravitačne priteká potrubím DN 500 a 400 do vodojemu o kapacite 4000 m³ v Kráľovskom Chlmcu. Obdobne je aj voda z vodného zdroja Boľany upravovaná na úpravni vody a čerpaná do toho istého vodojemu v Kráľovskom Chlmcu potrubím DN 500. Vodojem Kráľovský Chlmec o kapacite 4000 m³ je lokalizovaný na kóte 150 m n.m. a akumuluje vodu okrem mesta aj pre

spotrebiská Čiernau nad Tisou, Bol, Solnička, Poľany, Zatín a Vojka. Z tohto vodojemu je aj čerpaná voda výtlačným DN 300 dĺžky 1 170 m do vodojemu druhého tlakového pásma o objeme $2 \times 1000 \text{ m}^3$. Vodojem 2. tlakového pásma je umiestnený na kóte 210 m n.m. / hladina 215 m n.m. /. Z 2. tlakového pásma je zásobované sídlisko „Nad nemocnicou“ a samotná Nemocnica s poliklinikou. Rozsah 2. tlakového pásma je 125,0 – 185,0 m n.m.. 1. tlakové pásmo zásobuje objekty po kótu 125,0 m n.m.. Do obce Bol a Zatín sa voda dopravuje potrubím DN 300. Zásobovacie potrubie do mesta Kráľovský Chlmec je DN 300 a do Čiernej nad Tisou DN 400, tieto potrubia majú po ulicu Trhovisko pri Kapušianskej ulici rovnakú trasu. Rozvodná vodovodná sieť v meste je profilov 300,200,150,100 a 80, celkovej dĺžky 2 500 m. Na rozvodnú sieť mesta je napojená aj obec Pribeník potrubím DN 150.

Na vodovodnú sieť je napojených 8 035 obyvateľov mesta. Voda vyrobená v roku 2002 predstavovala 541 tis. $\text{m}^3 \cdot \text{rok}^{-1}$. Voda fakturovaná činila 450 tis. $\text{m}^3 \cdot \text{rok}^{-1}$, čo zodpovedá spotrebe vody 14,9 l. s^{-1} , z toho spotreba pre priemysel bola 0,9 l. s^{-1} . Strata vody v meste predstavovala 16,9 %.

Kapacita vodných zdrojov Pobodrožského skupinového vodovodu a obsah vodojemov postačuje na pokrytie potrieb napojených spotrebísk.

2.1.12.1.2. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd

Kanalizácia v meste bola budovaná postupne. Pôvodne bola vybudovaná delená kanalizácia. Splašková kanalizácia odvádzala splaškové odpadové vody sústavou stôk zberačov A a B na starú čistiareň odpadových vôd. Dažďové vody sa odvádzajú dažďovou kanalizáciou DN 400-800 a vyúsťovali sa piatimi výústami do Chlmeckého kanálu. Niektoré úseky dažďovej kanalizácie dnes fungujú v meste ako splašková kanalizácia (Hlavná ulica jej severná časť).

V roku 1976 spracovalo HYCO Košice, štúdiu „Kráľovský Chlmec –kanalizácia a ČOV“. Na základe tohto riešenia sa vybuďoval nový kanalizačný zberač „A“ od štadióna do ČOV a samotná čistiareň odpadových vôd. Prepojili sa úseky stoky pôvodnej splaškovej aj dažďovej kanalizácie na nový zberač. Realizovali sa úseky stavby zberača 1,2 a 3 - 1. etapa. Bola vyprojektovaná aj 3.stavba – 2.etapa kanalizačného zberača „A“. Od tohto riešenia sa upustilo a na Štúrovej ul./Kostolný rad/, Hlavnej ul., ul. L. Kossutha a ul. Pri štadióne sa vybuďovala v posledných rokoch tlaková kanalizácia PRESSKAN v celkovej dĺžke 1647 m DN 50,63,75. U dažďovej kanalizácie sú ešte v prevádzke štyri vpuste. Tlaková kanalizácia zaústuje do zberača „A“ DN 1600. Zberač „A“ začína pri štadióne, smeruje juhovýchodným

smerom, ďalej sleduje Chlmecký kanál a pred ČOV sú splašky prečerpané na čistiareň. Zberač „B“ zašŕuje do zberača „A“ na jeho začiatku pri športovom areáli na konci Mierovej ulice. Odpadové vody zo sídliska Nad nemocnicou sú napojené po odľahčení do čerpacej stanice pred ČOV. Dažďová a tlaková kanalizácia je v správe mesta. Stoky odvádzajúce splaškové vody do ČOV sú v správe Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s.. Na kanalizačnú sieť je podľa údajov Mestského úradu v Kráľovskom Chlmcu napojených 5 100 obyvateľov mesta.

Odpadové vody z mesta sú likvidované na mechanicko-biologickej čistiarni odpadových vôd o kapacite $Q_{24}=4\ 622\ \text{m}^3\cdot\text{deň}^{-1} / 53,5\ \text{l}\cdot\text{s}^{-1}$ /, $Q_{\text{max.}} = 92\ \text{l}\cdot\text{s}^{-1}$. V roku 2003 prítok na ČOV predstavoval $19,6\ \text{l}\cdot\text{s}^{-1}$. Zariadenie bolo uvedené do prevádzky v roku 1988. Pôvodná ČOV je nefunkčná, vo veľkej miere zdemolovaná. ČOV je kapacitne vyhovujúca aj výhľadovým potrebám mesta a obce Pribeňík s napojením ktorej sa v koncepčných vodohospodárskych materiáloch uvažovalo. Vsl. vodárenská spoločnosť a. s. Košice uvažuje s intenzifikáciou ČOV a zriadením tretieho stupňa čistenia tak, aby sa zabezpečili požiadavky Nariadenia vlády SR č. 491/2002. Obec Pribeňík má spracovanú projektovú dokumentáciu kanalizácie s napojením na ČOV mesta. Medzi najväčšie problémy mesta patrí: V súčasnosti je takmer celé katastrálne územie mesta napojené na kanalizačnú sieť.

2.1.12.1.3. Vodné toky

Na skúmanom k. ú. mesta sa nenachádza prírodná vodná sieť. Vodné toky a vodné plochy sú zastúpené len odvodňovacím Chlmeckým kanálom, ktorý zašŕuje do Somotorského kanála a tento odvádzajú vody do rieky Bodrog. Vodné plochy sú zastúpené bývalými ramenami Tisy a prirodzenými depresiami s vodnými plochami v severnej časti mesta na lokalite Madaráška a v miestnej časti Fejšeš. Menované vodné plochy v letnom období vysychajú a sú zanesené odpadmi.

2.1.12.2. Energetika

2.1.12.2.1. Zásobovanie elektrickou energiou

Severne od mesta sa nachádza nadradená elektrická stanica VVN / VN 110/22KV rozvodňa ES Kráľovský Chlmec o inštalovanom výkone 2 x 40 MVA. Táto rozvodňa je zásobovaná 110 KV vonkajšími elektrickými vedeniami:

- vedenie č. 6603 Kráľovský Chlmec – ŽSR Vojany
- vedenie č. 6794 ŽSR Borša – Kráľovský Chlmec

Z tejto rozvodne je vyústených 12 samostatných 22 KV vonkajších elektrických vedení, ktorými je zásobované samotné mesto Kráľovský Chlmec, príslušné obce a železničná prekládková stanica Čierna n/T.

Z rozvodne ES Kráľovský Chlmec sú napájané nasledovné 22 KV vonkajšie elektrické vedenia:

- vedenie č. 392 ES Kráľovský Chlmec – Vojany
- vedenie č. 389 ES Kráľovský Chlmec – V. Kapušany
- vedenie č. 228 ES Kráľovský Chlmec – V. Kapušany
- vedenie č. 210 ES Kráľovský Chlmec – Trebišov
- vedenie č. 309 ES Kráľovský Chlmec – Strážne
- vedenie č. 315 ES Kráľovský Chlmec – Streda n/Bodrogom
- vedenie č. 312 a 313 ES Kráľovský Chlmec – Meniarne ČSD
- vedenie č. 307 a 308 ES Kráľovský Chlmec – železničná prekládka
- vedenie č. 305 ES Kráľovský Chlmec – stanica Čierna n/T
- okružné vedenie mesta č. 556 a 557
- vedenie č. 211 ES Kráľovský Chlmec – Boľ

Vedenie č. 392 (22KV elektrické vedenie) je umiestnené spolu vedením č. 6603 (110 KV). Pre zásobovanie mesta Kráľovský Chlmec slúžia 22 KV elektrické vedenia č. 210 a 315 a okružné vedenia č. 556 a č. 557. Výhľadovo a. s. neplánuje výstavbu žiadneho nového VN vedenia priamo v meste.

V meste sa nachádza 11 trafostaníc, ktoré sú na majetku VSE a. s., alebo ktoré využíva VSE a. s. na napojenie svojich odberateľov v meste. Jedná sa o nasledovné trafostanice:

2.1.12.3. Zásobovanie zemným plynom a teplom

Územie mesta Kráľovský Chlmec je v súčasnosti zásobované zemným plynom z VVTL plynovodu Kapušianske Kláčany – Kráľovský Chlmec o PN 6,4 MPa. Hlavným zdrojom (zásobovačom) zemného plynu je MŠP Bratstvo resp. VVTL prípojky napojené cez prepúšťaciu stanicu Kapušianske Kláčany. Ďalšími zdrojmi zemného plynu sú zberné

plynové strediská Ptrukša I a Ptrukša II a ich napojenie VVT plynovodmi smerom na Vojany a Kapušianske Kľačany – Kráľovský Chlmec – Čierna n/T.

Odber zemného plynu sa pre mesto uskutočňuje cez dve regulačné stanice (VVTL/STL) o výkone 3000 Nm³/hod. Regulačné stanice sú situované vo východnej časti mesta pri ceste I/79 a juhovýchodnej časti mesta pri Chlmeckom kanáli.

V súčasnosti je STL rozvod zemného plynu vybudovaný na celom zastavanom území mesta, miestna časť Fejseš nie je plynofikovaná. V 90-tych rokoch sa ukončila výstavba siete zemného plynu na ul. Trhovisko, Boľská, Kvetná, Pribenická, a v severnej časti Ul. L. Kossutha. Mestská plynovodná sieť je charakteru stredtlakového o dimenziách v rozsahu DN 200 – 50. Jednotlivé odberné miesta sú na STL plynovodnú sieť napojené pomocou domových regulátorov tlaku (STL/NTL), väčšie odberné siete pomocou doregulačných staníc. Komplexná technická infraštruktúra je vybudovaná na Novej ulici v ponukovej lokalite pre výstavbu rodinných domov „Pri gymnáziu“.

2.1.13. Kultúrne a historické hodnoty mesta

Na území mesta Kráľovský Chlmec sa nachádzajú nasledovné objekty zapísané v ústrednom zozname kultúrnych pamiatok SR:

- gotický rímskokatolícky kostol v centre mesta
- kostol Sv. ducha reformovanej cirkvi na Ul. M. Leczu
- renesančná kúria z konca 16. a začiatku 17. storočia, v súčasnosti súži základnej umeleckej škole
- zrúcaniny hradu z roku 1526 – časť fortifikačnej stavby.

Jestvujúce kultúrne pamiatky sú v súčasnosti v dobrom stavebno-technickom stave. V meste Kráľovský Chlmec nie je vyhlásená pamiatková zóna ani ochranné pásmo kultúrnych pamiatok.

Z hľadiska kultúrnych a historických hodnôt mesta je potrebné chrániť a zachovať nasledovnú jestvujúcu staršiu historickú zástavbu mesta:

- historickú nízkopodlažnú obytnú zástavbu západne od cesty III. triedy, (Hlavnej ulice) nachádzajúcu sa na východných svahoch Malého vrchu vymedzenú ulicami L. Mecsca, Prameňová, Kollárova, Rázusová, Kostolný rád, Podhradská a Lórantffyovej.
- pozdĺž západnej časti Hlavnej ulice (jej severný úsek) a Boľskej ulice.

2.1.14. Životné prostredie mesta

Skúmané územie mesta Kráľovský Chlmec z hľadiska životného prostredia nepatrí medzi najviac postihnuté oblasti SR a Košického kraja. Podľa environmentálnej regionalizácie SR (MŽP SR – SAŽP december 2002) sú vymedzené na území Slovenska zaťažené oblasti ŽP, t. z. oblasti, ktoré sú priesečníkom výskytu vyššieho počtu environmentálnych záťaží hodnotených podľa stavu vybraných zložiek ŽP a rizikových faktorov. Z 10 takto vymedzených oblastí zasahujú do Košického kraja 4 oblasti. Severne od skúmaného územia (k. ú. mesta Kráľovský Chlmec) sa nachádza Zemplínska oblasť vymedzená v oblasti elektrárne Vojany, ktorá je najväčším a najvýznamnejším zdrojom znečistenia ovzdušia v záujmovej oblasti mesta a Zemplínskej oblasti. Vlastné mesto Kráľovský Chlmec sa nachádza mimo zemplínsku zaťaženú oblasť ŽP. Na skúmanom k. ú. možno vymedziť nasledovné úrovne životného prostredia:

- severná a severozápadná časť k. ú. mesta. Prostredie vyhovujúce a prostredie mierne narušené
- ostatné k. ú. mesta prostredie narušené. Jedná sa o prostredie charakteristické pre urbanizované prostredie väčších sídiel a o prostredie poľnohospodárskej krajiny intenzívne využívanéj.

Rozloženie pozitívnych a negatívnych javov z hľadiska ŽP na území mesta je v podstate rovnomerné. Určitú koncentráciu nepriaznivých javov predstavuje východná a juhovýchodná časť mesta, kde sa prejavujú zápachy z Chlmeckého kanála, vplyv nevyhovujúcej zástavby rodinných domov s rómskym etnikom na Ul. Pri štadióne a v bytových domoch na Kossuthovej ulici. V dôsledku rozpadu hospodárskych areálov veľkochovov poľnohospodárskej výroby v súčasnosti sa neprejavujú negatívne dôsledky bývalých hospodárskych dvorov ŠM. Podobné možno charakterizovať centrálnu časť mesta (Hlavná ulica, Kossuthová ulica), kde pretrvávajú negatívne dopady z automobilovej dopravy po cestách III. triedy. Vážnym problémom sú rozpadnuté, zdevastované plochy výroby (bitúnok) a bývalých hospodárskych dvorov ŠM, ktoré sa zmenili na skládky stavebného materiálu. Depresné preliačiny s vodnou plochou a močiarimi na lokalite Madaraška a Hákovo jazero – Fejšeš sú postupne zavázané komunálnym a stavebným odpadom a zazemnené.

2.1.14.1. Čistota ovzdušia

V samostatnom meste sa meranie čistoty ovzdušia a prašného spádu neuskutočňuje. Podľa údajov MsÚ Kráľovský Chlmec a OH – OÚ v Trebišove sú na území evidované len malé zdroje znečistenia ovzdušia. Jedná sa o kotolne CZT pre bytové domy a vybavenosť, kotolne vo výrobných areáloch a individuálne kotolne v občianskej vybavenosti a rodinných domov. Jestvujúce evidované kotolne, zdroje znečistenia ovzdušia sú na zemný plyn a tuhé palivo. Postupne sa realizuje zmena palivovej základne z pevných palív a zemný plyn. V dôsledku zdražovania zemného plynu u maloodberateľov je možné predpokladať, že časť sociálne slabšieho obyvateľstva rodinných domov sa preorientuje na kotolne s pevným palivom.

Významnou mierou sa na znečistení ovzdušia podieľa automobilová doprava pozdĺž hlavných dopravných trás a to najmä na Boľskej ulici, Hlavnej ulici, Mierovej ulici, Ul. L. Kossutha a v severnej časti ulice Pri štadióne. Vzhľadom na vysoký podiel tranzitnej a nákladnej dopravy (30 – 40% sa dá táto problematika riešiť len preložkou cesty III.TR Kráľovský Chlmec – Pribeník a Kráľovský Chlmec – V. a M. Horeš mimo zastavaného územia mesta.

2.1.14.2. Čistota vôd

2.1.14.2.1. Povrchové vody

Na skúmanom území sa nenachádza prirodzená vodná sieť, vodné toky a vodné plochy. Povrchové vody sú zastúpené odvodňovacím Chlmeckým kanálom, ktorý zaústuje do Somotorského kanála a tento odvádza do rieky Bodrog. Kvalita povrchových vôd v Chlmeckom kanály je nevyhovujúca a zapácha. Nepriaznivý vplyv na kvalitu vody v Chlmeckom kanály má nevyhovujúca kanalizácia v meste so svojimi odláhčovacími výpustami. Prevažná časť dažďovej kanalizácie v severnej časti mesta plní funkciu splaškovej kanalizácie a je vyústená do Chlmeckého kanála. Značná časť zastavaného územia mesta (jeho severná a západná časť) nie je vôbec odkanalizovaná. ČOV sprevádzkovaná v roku 1988 má za recipient Chlmecký kanál. Vodné plochy, prírodné zamokrené depresie na

lokalite Madaráška a Hákovo jazero – Fejseš nemajú vyhovujúcu kvalitu vody a v lete vysychajú. Čistota vody v Chlmeckom kanály na území mesta sa nesleduje.

2.1.14.2.2. Podzemné vody

Všetky hlavné toky a celý rad ich prítokov v oblasti Medzibodrožia a Michaloviec majú silne znečistenú vodu a v niektorých prípadoch je ich plnohodnotné využívanie ohrozené alebo znemožnené. U podzemných vôd Trebišovského a Michalovského kraja ide o závažné a dlhodobé znečistenie vody priemyslom, diaľkovými alebo dopravnými cestami. Jedná sa najmä o znečistenie v lokalitách:

- príbrežnej zóny rieky Uh a Latorica, riziko znečistenia z Ukrajiny a elektrárne Vojany,
- problém znečistenia a kontaminácie podzemných vôd ropnými látkami z oblasti ŽPS Čierna n/T na lokalite Boťany.

Mesto Kráľovský Chlmec je zásobované pitnou vodou z Pobodrožského skupinového vodovodu a vodnými zdrojmi Slovenské Nové Mesto a Boťany, ktoré sú situované mimo skúmaného územia. Najlepšia kvalita podzemných vôd v Medzibodrožskom regióne je v severovýchodnej časti, kde až na oblasť Lekároviec sú zásoby podzemnej vody nízke (málo významné). V juhovýchodnej časti regiónu je podzemná voda okrem vyššieho obsahu železa tiež pomerne dobrej kvality. Od mesta Kráľovský Chlmec na západ je podzemná voda pomerne zlej kvality a v prípade použitia na pitné účely budú pre jej úpravu na pitné účely potrebné náročné technológie.

2.1.14.3. Zeleň

V súčasnosti je zeleň v meste z hľadiska celkovej výmery a kvality na veľmi nízkej úrovni. Rozsah plôch zelene je veľmi nízky a údržba plôch verejnej zelene a zelene územia bytových domov je nedostatočná. Časť plôch športovej vybavenosti s vyhradenou zeleňou je zdevastovaná a opustená (verejné kúpalisko).

2.2. II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajším prostredím sa v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja pre mesto rozumejú tie oblasti, ktoré (v rôznej miere, výrazne alebo len mierne) ovplyvňujú jej rozvoj, ale ktoré obec nemôže nijako ovplyvniť vlastnou činnosťou. Na makroregionálnej úrovni je dôležitým faktorom rozvoja obcí európska koncepcia rozvoja známa ako "RED OCTOPUUS", ktorá identifikuje hlavné rozvojové centrá Európy, tzv. červenú chobotnicu (pomenovanú podľa tvaru tejto rozvojovej siete), spájajúcu najrozvinutejšie európske mestské a aglomerácie a centrá s najväčším rozvojovým potenciálom. Vetva "červenej chobotnice" prechádza aj Slovenskom, a to na juhozápade krajiny (v okolí Bratislavy). Mesto Kráľovský Chlmec je teda od tohto ramená značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila niektoré centrá obcí Slovenska ako terciárne centrá, t. j. centrá s terciárnou obslužnosťou (vybraná vyššia úroveň občianskej vybavenosti). Týmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej zo skupín), ktoré označujú úroveň obsluhy samotného mesta i zázemia (prvé tri skupiny sú rozdelené do dvoch podskupín). Najbližšími centrami osídlenia mesta sú mestá Trebišov a Veľké Kapušany.

KURS 2001 na Slovensku vytvoril okrem centier miest aj jadrové centrá miest, ktoré sú prepojené rozvojovými osami I. úrovne. Ostatné centrá osídlenia sú prepojené osami II. a III. úrovne. Tieto rozvojové a urbanizačné osi tvoria súčasť vyváženej hierarchickej sídelnej štruktúry. Podporujú medziobecné väzby a vyvážený rozvoj miest vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť infraštruktúry, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú uspokojovanie hospodárskych, sociálnych a environmentálnych potrieb sídelnej štruktúry.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska z roku 2001 definoval tri úrovne rozvojových osí na základe nasledujúcich kritérií:

- rozvojová os prvej úrovne - spája prvú skupinu centier osídlenia a prvú úroveň ťažísk osídlenia s podobnými centrami v štáte a mimo hraníc štátu, vrátane minimálne jedného cestného prepojenia a jednej vysokorýchlostnej železničnej trate,
- rozvojová os druhej úrovne - spája centrá osídlenia druhej úrovne a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej úrovne a ťažiskami osídlenia prvej úrovne alebo spája centrá osídlenia druhej úrovne a ťažiská osídlenia druhej úrovne navzájom, vrátane aspoň jednej cestnej komunikácie a jednej železničnej trate nadregionálneho významu alebo rýchlostnej cesty,

- rozvojová os tretej úrovne - spájajúca strediská strednej veľkosti a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Najdôležitejšia rozvojová os pre rozvoj územia Slovenska, t. j. I. stupňa, spája Bratislavu a Košice (okrem iného) prostredníctvom severoslovenského dopravného koridoru cez Žilinu Poprad a Prešov. Mesto neleží na tejto osi, a preto je ťažké očakávať pozitívny rozvojový impulz z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v meste, ale museli by byť v jej dostatočnej blízkosti - vytvoriť nové pracovné miesta v rámci dennej dochádzky za prácou).

Významným vonkajším rozvojovým impulzom pre okres Trebišov by mohla byť zvýšená podpora štátu vo forme investičných stimulov pre priame zahraničné investície, ktoré sú čo najbližšie (ak nie priamo v území) k regiónu. Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, keď boli prvýkrát zavedené investičné dotácie, jednotlivé slovenské vlády podporovali priame zahraničné investície najmä v najrozvinutejších regiónoch Slovenska (najmä v trojuholníku Bratislava - Trnava - Nitra, v Košiciach a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do Trebišova smerovala len minimálna časť investičnej podpory štátu. Preto je ťažké očakávať v blízkej budúcnosti pozitívny rozvojový impulz pre región z prostredia investičnej podpory.

Ďalším rozvojovým impulzom, ktorá by mohla pochádzať z vonkajšieho prostredia, je (najmä finančná) podpora vlády najmenej rozvinutým okresom podľa zákona 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov. Okres Trebišov je jedným z týchto najmenej rozvinutých okresov. Pomoc poskytovaná v rámci NRO je zameraná najmä na vytváranie nových pracovných miest. Hoci finančný balík, ktorý má okres v rámci tejto pomoci k dispozícii, nie je veľký, a teda nepredstavuje významnú investíciu, môže pri vhodnom využití čiastočne prispieť k rozvoju okresu (a v rámci neho aj k rozvoju mesta Kráľovský Chlmec).

Rôzne vyššie uvedené formy politiky regionálnej pomoci (napr. investičná pomoc a pod.) a celý rad ďalších faktorov (napr. faktor hierarchie osídlenia, faktor makropolitikovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti susedných prihraničných regiónov a pod.) prispeli (a naďalej prispievajú) k tomu, že regionálny rozvoj na Slovensku je veľmi nevyvážený a medzi regiónmi sa vytvorili veľmi výrazné regionálne disparity. Tým sa vytvorila výrazná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na jednej strane a periférií (vnútorných aj prihraničných). V jednom z takýchto periférnych regiónov sa nachádza mesto Kráľovský Chlmec.

2.2.1. Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Európske štrukturálne a investičné fondy (ESF) sú jedným zo spôsobov mobilizácie zdrojov potrebných na realizáciu investičných opatrení. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku definované ako "doplňkový" zdroj financovania regionálneho rozvoja, v súčasnom modeli regionálnej politiky a štruktúre financovania obcí sú tieto prostriedky EŠIF hlavným zdrojom financovania, bez ktorého by obce len ťažko dokázali financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 - 2020 Slovensko čerpalo európske štrukturálne a investičné fondy v rámci cieľa "Investovanie do rastu a zamestnanosti" a cieľa "Európska územná spolupráca". V roku 2023 sa toto programové obdobie končila (z hľadiska financovania a ukončovania projektov) a v súčasnosti sa nachádzame v programovom období 2021 - 2027.

Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nasledujúce programové obdobie 2021 - 2027 už bola schválená, rovnako ako operačný program pre Slovensko (Slovensko bude mať v novom období len jeden operačný program, čo je výrazná zmena oproti predchádzajúcemu obdobiu 2014 - 2020). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a partnerské organizácie už môžu pripravovať výzvy na predkladanie projektov.

Ďalším dôležitým zdrojom financovania rozvojových projektov v nasledujúcich rokoch bude pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti SR (Plán obnovy), z čoho miestne a regionálne orgány sa môžu čerpať čiastočne. Plán obnovy však už nie je súčasťou EŠIF, ale samostatným zdrojom financovania vytvoreným z iniciatívy EÚ v reakcii na krízu spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje predovšetkým na jej ekonomické dôsledky, ale aj na dlhodobé systémové nedostatky slovenskej spoločnosti v kontexte Slovenskej republiky (Slovenská republika sa tiež zaviazala realizovať určité reformy).

2.2.1.1. Zmena klímy

Veľmi dôležitým faktorom, ktorý čoraz viac ovplyvňuje rozvoj mesta a ktorý je potrebné urýchlene riešiť, sú klimatické zmeny (tento faktor sa samozrejme netýka len obce, ale má globálny, ale v konečnom dôsledku aj lokálny vplyv - najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia, ako sú vlny horúčav, povodne, suchá atď.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z hlavných výziev pre environmentálnu politiku. Svetové ekonomické fórum v roku 2018 vo svojej správe o globálnych rizikách zaradilo extrémne poveternostné javy, krízu nedostatku vody, prírodné

katastrofy a neschopnosť zmierniť zmenu klímy medzi 5 najväčších rizík súčasnosti. Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňujúcich opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami na zníženie zraniteľnosti a umožnenie adaptácie ľudí a ekosystémov pri nižších ekonomických, environmentálnych a sociálnych nákladoch. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptačnú kapacitu prírodných a človekom vytvorených systémov na skutočné alebo predpokladané negatívne dôsledky zmeny klímy a posilniť odolnosť

spoločnosti ako celku zvyšovaním povedomia verejnosti o zmene klímy a budovaním vedomostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

2.2.2. STEEP analýza

Pri riešení rôznych problémov a výziev je dôležité si uvedomiť, že ich riešenie v budúcnosti môžu ovplyvniť rôzne vonkajšie faktory, ktoré obec nemôže ovplyvniť. Úlohou analýzy STEEP (analýza vonkajšieho prostredia) je pomôcť rozhodovateľom predvídať možný budúci vývoj a pripraviť sa na tieto zmeny.

Tabuľka 7 Analýza vonkajšieho prostredia – STEEP analýza

Sociálne prostredie	Technologické prostredie	Ekonomické prostredie
Vzdelanie - nedostatočné prepojenie vzdelávania a praxe	Využívanie IT, bio- a nanotechnológií podporujú rozvoj inovácií. Zvyšujúce sa investície do výskumu a skrátenie času aplikácie výsledkov výskumu do praxe.	Využívanie doplnkových zdrojov financovania - EŠIF pre spolufinancovanie rozvojových projektov.
Zmeny v štruktúre obyvateľstva -starnutie obyvateľstva, migrácia mladých ľudí do miest	Centrálne využívanie informačných technológií pre komunikáciu s verejnosťou a zlepšovanie kvality verejných služieb.	Dobudovanie dopravnej infraštruktúry a prepojenie na európsku sieť diaľnic a rýchlostných ciest.
Pokles pôrodnosti z dôvodu zmien životných podmienok obyvateľov	Hľadanie obnoviteľných zdrojov energie - zameranie sa na biomasu.	Využívanie možností podpory v oblasti kreatívneho priemyslu
Nedostatočná kapacita a kvalita pracovnej sily		Daňová politika.
Zvyšovanie podielu MRK na celkovom počte obyvateľstva		Globálna hospodárska kríza v dôsledku pandémie COVID-19 a vojnového konfliktu v Európe
Zvyšovanie počtu obyvateľov postihnutých chudobou		
Ekologické prostredie	Politické prostredie	Hodnotové prostredie
Nedostatok kvalitnej pitnej vody – vplyv klímy na kvalitu podzemných vôd	Schopnosť účinne čerpať zdrojov EŠIF	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Dopad zmeny klímy na	Nedostatočná pripravenosť	Rastúci trend rasizmu,

protipovodňové opatrenia	na riešenie problémov súvisiace marginalizovanými rómskymi komunitami	xenofóbie a kriminality
	Komplikovaná legislatíva v oblasti VO	Vnímanie a akceptácia korupcie
	Nestabilné legislatívne prostredie	Polarizácia a radikalizácia spoločnosti

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.3 A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

2.3.1 SWOT analýza

Zhodnotenie súčasného stavu územia formou SWOT analýzy je spracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov mesta. Analýza sa dotýka 3 oblastí: **1. Hospodárska** - hospodárstvo, ekonomický rozvoj, technická infraštruktúra. **2. Environmentálna** - Poloha, prírodné pomery, životné prostredie. **3. Sociálna** - Ľudské zdroje, občianska infraštruktúra.

Tabuľka 12: SWOT analýza mesta Kráľovský Chlmec

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>Hospodárska oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Priaznivé prírodné a pôdno-klimatické podmienky ▪ Ľudské zdroje so skúsenosťami, zručnosťou a tradíciou v poľnohospodárskej výrobe ▪ Rastúci podiel obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním ▪ Vysoký produkčný potenciál prostredia ▪ Vyspelá intenzívna agrikultúra a odborná znalosť ▪ Dostatok pracovnej sily ▪ Vybudovaná sieť peňažných ústavov ▪ Existujúci kamerový systém <p>Environmentálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Množstvo prírodných lokalít s významnými estetickými a biologickými hodnotami v blízkosti mesta ▪ Úrodné pôdy a vhodné klimatické podmienky pre poľnohospodárstvo ▪ Minimálne zdroje znečisťovania životného prostredia ▪ Relatívne malé znečistenie ovzdušia ▪ Posledné zvyšky lokalít s výskytom vzácnych druhov rastlín a živočíchov ▪ Významné zdroje pitnej vody ▪ Zvyšovanie povedomia obyvateľov mesta o potrebe separovania odpadov a o spôsobe nakladania s odpadmi <p>Sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zvyšujúca sa úroveň vzdelávania obyvateľov s prevahou stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania ▪ Zlepšujúce sa služby poskytované obyvateľstvu v oblasti zdravia ▪ Pôsobenie stredných škôl a gymnázií ▪ Centrum voľného času a aktivity Základnej umeleckej školy ▪ Podpora športových a iných záujmových klubov a združenímestom Kráľovský Chlmec ▪ Aktívne mimovládne organizácie v meste ▪ Ľudský potenciál v oblasti sociálnych služieb 	<p>Hospodárska oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nízka zamestnanosť absolventov škôl ▪ Vysoká miera nezamestnanosti obyvateľstva a nedostatok pracovných príležitostí a voľných pracovných miest ▪ Nízka miera priemernej mzdy ▪ Negatívny vplyv hospodárskej krízy na ochotu investorov vytvárať nové pracovné miesta ▪ Nedostatočná podpora poľnohospodárskych podnikov ▪ Slabá spolupráca podnikateľských subjektov ▪ Slabá komunikácia medzi zamestnávateľmi a vzdelávacími inštitúciami ▪ Imidž mesta v cestovnom ruchu ako cieľového miesta pobytu ▪ Nedostatok ubytovacích kapacít najmä v letnej sezóne ▪ Nízky podiel priamych investícií do cestovného ruchu ▪ Pretrvávajúci problém so zvyšujúcou sa populáciou rómskeho obyvateľstva ▪ Nedostatočná obnova detských ihrísk v meste ▪ Nízka kooperácia stredných škôl s podnikateľským sektorom pôsobiacim v meste a hľadanie v problematike uplatňovania absolventov v praxi ▪ Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva predovšetkým rómskeho pôvodu ▪ Potenciál vzdelaných ľudí v meste sa nevyužíva adekvátne ▪ Nedostatok sponzorov pre rozvoj občianskej infraštruktúry – hospodársky nedostatočne silné firmy, podniky ▪ Odliv kvalifikovaných pracovníkov do zahraničia ▪ Migrácia obyvateľstva za prácou do veľkých miest alebo do zahraničia ▪ Problém uplatniť sa na trhu práce pre rómske obyvateľstvo

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostatočný počet zdravotníckych zariadení pokrývajúcich potreby občanov mesta ▪ Kvalitné a mnohostranne vybudovaná sieť stredného školstva ▪ Aktívne a rozmanité domáce a zahraničné kontakty ▪ Dlhoročná tradícia pravidelne usporiadaných kultúrnych podujatí ▪ Dobré pokrytie signálom pre mobilné telefóny a možnosť pripojenia sa do siete internet ▪ Trend zateplenia bytových domov 	
<p>PRÍLEŽITOSTI</p>	<p>OHROZENIA</p>
<p>Hospodárska oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podpora rozvoja služieb zamestnanosti a činností na zníženie nezamestnanosti znevýhodnených skupín ▪ Posilnenie spolupráce verejného a súkromného sektora v cestovnom ruchu ▪ Záujem malých a stredných podnikateľov o podnikanie na území mesta Kráľovský Chlmec ▪ Vytváranie podmienok pre príchod investorov a príliv priamych investícií ▪ Rozvoj odvetví založených na využívaní potenciálu mesta a jeho regiónu ▪ Využitie a rozvoj vzdelanostného potenciálu obyvateľstva ▪ Možné čerpanie v rámci projektových programov EU ▪ Zlepšenie spolupráce podnikateľských subjektov ▪ Využitie produkčného potenciálu pôdy ▪ Využitie voľnej pracovnej sily ▪ Vytvorenie regionálneho marketingu ▪ Aktivácia využívania regionálnych zdrojov pre rozvoj agroturistiky ▪ Rozširovanie siete zariadení CR vrátane ubytovacej kapacity, zvýšenie úrovne poskytovaných služieb ▪ Možnosť širšej prezentácie mesta na výstavách a iných podobných podujatiach, aj v zahraničí ▪ Rozvíjať a využívať spoluprácu s partnerskými mestami na účely rozvoja cestovného ruchu ▪ Zabezpečenie postupnej modernizácie ciest ▪ Podpora aktivít vedúcich k zlepšeniu statickej dopravy ▪ Dobudovanie a rozširovanie vodovodnej a kanalizačnej siete ▪ Rastúci záujem o zefektívnenie bývania - modernizáciu, zateplovanie, využívanie podkrovi, nadstavby ▪ Rastúci dôraz a realizáciu princípov trvalo udržateľného rozvoja <p>Sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podpora zavádzania inovatívnych foriem vzdelávania ▪ Ďalšie prehľbovanie spolupráce medzi mimovládnyimi organizáciami a mestom ▪ Intenzívnejšia spolupráca miestnej samosprávy s organizáciami v oblasti sociálnej sféry ▪ Zavádzanie a efektívne využívanie e-governmentu 	<p>Hospodárska oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prehlbujúce sa rozdiely v štruktúre medzi dopytom a ponukou práce ▪ Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia ▪ Globálne zníženie záujmu investorov o lokalizáciu výroby v Európe z dôvodu vysokých nákladov na energiu a prácu ▪ Nízka návštevnosť mesta ▪ Nepripravenosť na konkurenčný tlak EÚ ▪ Nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj cestovného ruchu zo strany obyvateľstva ▪ Nedostatočná starostlivosť o turistickú infraštruktúru ▪ Zaostávajúca dopravná infraštruktúra <p>Sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Strata atraktivity prostredia mesta - odchod kvalifikovanej pracovnej sily z mesta ▪ Zhoršujúci sa zdravotný stav obyvateľov ▪ Nezáujem samosprávy a sponzorov ▪ Slabá podpora školských, kultúrnych a športových inštitúcií zo strany štátu ▪ Zánik mimovládnych organizácií ▪ Rast podielu sociálne marginalizovaných skupín obyvateľstva ▪ Nárast problémov so sociálne neprispôsobivými skupinami obyvateľov ▪ Pomalé tempo rozvoja informačných technológií ▪ Nárast počtu obyvateľov v hmotnej núdzi <p>Environmentálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stály problém s vybudovaním kanalizačnej siete v problémových oblastiach mesta a zabezpečenie tak úplného odkanalizovania mesta ▪ Narastanie počtu čiernych skládok odpadu a výskyt nebezpečných odpadov na týchto skládkach ▪ Neúčast' obyvateľstva na projektoch separovaného zberu odpadov ▪ Nedostatok finančných prostriedkov na dobudovanie a modernizáciu infraštruktúry ▪ Veľké finančné investície pre projekty výstavby kanalizačnej

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozšírenie siete kultúrnych zariadení ▪ Zintenzívniť obojstrannú spoluprácu v oblasti vzdelania, kultúry a športu ▪ Budovanie nových, obnova a efektívne využitie existujúcich športových zariadení ▪ Zvýšenie hodnoty dobrovoľnosti, spoločenských aktivít ▪ Vytvorenie podmienok pre realizáciu celoživotného vzdelávania ▪ Organizovanie nových kultúrnych a spoločenských podujatí reflektujúcich na dopyt obyvateľstva ▪ Čerpanie finančných zdrojov z fondov EÚ a ostatných grantových programov za účelom zlepšovania stavu sociálnej a občianskej infraštruktúry ▪ Rozvíjanie činnosti materských a základných škôl na úrovni mesta ▪ Zvyšovanie pedagogických zručností zamestnancov materských a základných škôl <p>Environmentálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Obnova a budovanie oddychových zón a parkov ▪ Zlepšenie environmentálneho povedomia a informovanosti obyvateľstva o ochrane prírody a životného prostredia ▪ Podpora obyvateľstva a firiem zavádzajúcich alternatívne energetické zdroje ▪ Využitie zdrojov z fondov EÚ na účely ochrany prírody a životného prostredia ▪ Angažovanie lokálnych záujmových skupín v ochrane prírody ▪ Dobudovanie vodovodnej a kanalizačnej siete ▪ Rozšíriť plochy mestskej zelene a prímestskej zelene (ochranné pásy) ▪ Podpora inovatívnych technológií na zlepšenie ochrany životného prostredia, racionálne využívanie zdrojov a podpora zeleného rastu 	<p>siete a ČOV</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Problémy s vlastníckymi vzťahmi pri rozširovaní mestskej zelene ▪ Nedostatok financií na podporu alternatívnych zdrojov energie ▪ Negatívne vplyvy globálneho otepľovania a zmien klímy na životné prostredie
--	--

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.3.2 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

Prostredníctvom analýza SWOT sa identifikujú najdôležitejšie silné stránky a príležitosti, z ktorých sa vyplývajú hlavné faktory rozvoja územia, zatiaľ čo slabé stránky a hrozby ukazujú najdôležitejšie nerovnosti (disparity) v skúmanej oblasti. Identifikácia kľúčových rozdielov a hlavných hnacích síl rozvoja je nevyhnutná na zabezpečenie čo najširšej relevantnosti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a má zásadný význam pre definovanie stratégie a navrhovanie štruktúry programu.

Úroveň komfortu obyvateľov mesta je porovnateľná s okolitými obcami, znižuje ju faktická absencia miestneho hospodárstva a služieb. Významným limitujúcim faktorom je nedostatok finančných zdrojov a kapacít na rozvoj obce. Bez cielených rozvojových intervencií hrozí mesta zvrátenie stabilného demografického vývoja v dôsledku rastúcej migrácie obyvateľstva za prácou. Hrozí tiež postupné zhoršovanie kvality existujúcej verejnej infraštruktúry, čo by mohlo viesť k postupnému znižovaniu kvality života, čo by mohlo mať za následok ďalšiu migráciu obyvateľstva a postupné vyľudňovanie mesta.

Rozvoj infraštruktúry a služieb s cieľom zlepšiť imidž mesta a vytvoriť nové atrakcie a podujatia vychádzajúce z jej kultúrno-historického dedičstva by mohli byť hlavným smerom rozvojových aktivít v meste Kráľovský Chlmec. Infraštruktúru a služby budú využívať návštevníci aj obyvatelia a služby vytvoria miestne pracovné príležitosti.

Hlavné faktory rozvoja

- Dobré priestorové kapacity pre ďalší rozvoj mesta
- Možnosť vybudovania priemyselného parku
- Bohatý prírodný, kultúrny a historický potenciál pre rozvoj cestovného ruchu
- Zvýšenie atraktivity územia obce
- Nárast počtu nových pracovných príležitostí
- Skvalitnenie miestnych komunikácií – chodníky, parkoviská
- Skvalitnenie technickej infraštruktúry mesta
- Zníženie energetickej náročnosti verejných budov
- Zabezpečenie podmienok pre aktívne využitie voľného času
- Využitie výhodných polohových a prírodných podmienok obce
- Zabezpečenie zberného dvora pre separovaný odpad
- Využitie bohatého prírodného, kultúrneho a historického potenciálu mesta pre rozvoj cestovného ruchu

Kľúčové disparity

- Zvýšenie problémov so sociálne neprispôsobivými obyvateľmi
- Nezamestnanosť
- Nevyhovujúca technická infraštruktúra
- Nevyužitý potenciál cestovného ruchu
- Znečisťovanie verejných priestorov neprispôsobivými občanmi

- Potreba vybudovania priemyselného parku
- Riešenie statickej dopravy
- Potreba ochrany a zachovania kultúrneho dedičstva
- Nedostatok finančných zdrojov
- Potreba rekonštrukcie verejných budov
- Rozdiely medzi rozvojom občianskej vybavenosti a zvyšujúcimi sa požiadavkami pri zabezpečení služieb, voľnočasových aktivít, športu, aktívneho oddychu, čo môže mať za následok znižovanie atraktivity sídelného prostredia

2.3.3 Realizované projekty v predchádzajúcom programovom období 2016-2023

Vid. Prílohu č. 1

3 B – Strategická časť

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia.

Pri spracovaní tohto dokumentu boli plno akceptované najvýznamnejšie rozvojové dokumenty týkajúce sa územia obce – Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027, ako aj s Národná stratégia regionálneho rozvoja SR do rok 2030, Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001 – aktualizované a schválené uznesením 513 z 10.8.2011), Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023-20227, Regionálna inovačná stratégia Košického samosprávneho kraja 2021-2030, ako aj zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce nasledovne v § 8:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce

(1) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

(2) Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.

(3) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

(4) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä

a) súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia obce,

b) hodnotenie a analýzu hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce,

c) analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce,

- d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- e) stratégiu rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce,
- f) analýzu finančných potrieb a možností financovania programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(5) Programová časť obsahuje najmä

- a) zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- b) inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- c) finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie
- d) programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- e) systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- f) časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(6) Aktualizácia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(7) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(8) Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,⁸⁾ je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

Pôsobnosť obcí pri podpore regionálneho rozvoja zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje nasledovne v § 12:

- a) Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- b) zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie,

zabezpečuje súlad programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,

c) spolupracuje s vyšším územným celkom, na území ktorého sa obec nachádza, na príprave a realizácii programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku a na účely evidencie poskytuje vyššiemu územnému celku program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,

d) podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja podľa § 3, v spolupráci s ministerstvom a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí sa nachádzajú na území obce,

e) vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev, spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,

f) podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Stratégia, priority a ciele Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021-2027 budú implementované prostredníctvom operačných programov v rámci jednotlivých cieľov politiky EÚ. Program rozvoja mesta zohľadňuje možnosti získavania zdrojov z operačných programov.

Európska územná spolupráca, v rámci ktorej pre riešené územie veľký význam má cezhraničná spolupráca implementovaná prostredníctvom operačných programov Program cezhraničnej spolupráce Maďarsko – Slovenská republika 2021-2027, Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2021-2027 a Program cezhraničnej spolupráce Rakúska spolková republika – Slovenská republika 2021-2027.

Tento programový dokument plne zohľadňuje horizontálne priority, ktoré sú svojím charakterom a vplyvmi prierezovými témami všetkých priorít a budú rešpektované pri každom projekte/skupine projektov operačných programov, bez ohľadu na podporovanú tému alebo územie.

Územné plánovanie patrí k dôležitým nástrojom rozvoja sídiel. Územnoplánovacia dokumentácia komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúladzuje záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

Obstarávanie územných plánov v súlade s novelami stavebného zákona č. 50/1976 Zb. patrí do kompetencie obcí. Územné plánovanie komplexne rieši funkčné využitie územia, jeho

cieľom je vytvárať predpoklady k súladu výstavby a iných činností ovplyvňujúcich rozvoj obce. Mesto má vypracovaný územný plán.

Strategický program a akčný plán mesta sú v súlade s globálnym cieľom, strategickými cieľmi a prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2024-2030.

Globálnym cieľom Programu rozvoja mesta Kráľovský Chlmec je podporiť vyvážený rozvoj v obci prostredníctvom postupného zvyšovania jej konkurencieschopnosti. Strategickým cieľom rozvojovej stratégie je vybudovať príťažlivú obec pre vlastných obyvateľov ako aj návštevníkov obce, zlepšiť občiansku a technickú infraštruktúru obce, zlepšiť súčasný stav životného prostredia v obci, zviditeľniť obec pre potenciálnych turistov a potenciálnych podnikateľov a tým aj posilni miestnu ekonomiku.

Vychádzajúc z analýzy existujúceho stavu hospodárskych a sociálnych podmienok v obci boli identifikované nasledovné strategické prioritné rozvojové oblasti obce:

- Trvalo udržateľný ekonomický rozvoj obce - Strategický cieľ v hospodárskej oblasti: Trvalo udržateľný hospodársky rozvoj založený na miestnych zdrojoch.
- Investície do občianskej a technickej infraštruktúry obce - Strategický cieľ v sociálnej a technickej oblasti: Kvalitná sociálna a technická infraštruktúra zabezpečujúca spokojnosť medzi obyvateľmi obce.
- Ochrana životného prostredia - Strategický cieľ v environmentálnej oblasti: Zdravé životné prostredie v meste Kráľovský Chlmec

3.1 Strategická vízia mesta Kráľovský Chlmec

Riadiaci tím a pracovné skupiny formulovali nasledovnú strategickú víziu mesta :

„Chceme, aby v roku 2030 v každej prioritnej oblasti (v hospodárskej, sociálno-technickej, environmentálnej) mesto Kráľovský Chlmec bola konkurencieschopná. Ľudia sa budú zaujímať o dianie v meste a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia a obce. Miestna ekonomika bude založená na miestnych zdrojoch, kde veľký význam bude mať cestovný ruch (okolie hradu Csonkavár bude revitalizovaná). Miestna občianska infraštruktúra bude kvalitná: Základná škola L. Kossutha bude modernizovaná, budova Základnej umeleckej školy (Kaštieľa Z. Lorántffyovej) bude rekonštruovaná, bude realizovaná obnova synagógy, väznice, atď.) Mesto bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry:

bude vybudovaný autobusový terminál, chodníky v meste budú rekonštruované. Protipovodňová ochrana mesta bude efektívnejšia.

Tabuľka 13: Tabuľka strategických cieľov a opatrení

Vízia			
<p>„,,Chceme, aby v roku 2030 v každej prioritnej oblasti (v hospodárskej, sociálno-technickej, environmentálnej) mesto Kráľovský Chlmec bola konkurencieschopná. Ľudia sa budú zaujímať o dianie v meste a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia a obce. Miestna ekonomika bude založená na miestnych zdrojoch, kde veľký význam bude mať cestovný ruch (okolie hradu Csonkavár bude revitalizovaná). Miestna občianska infraštruktúra bude kvalitná: Základná škola L. Kossutha bude modernizovaná, budova Základnej umeleckej školy (Kaštieľ'a Z. Lorántffyovej) bude rekonštruovaná, bude realizovaná obnova synagógy, väznice, atď.) Mesto bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: bude vybudovaný autobusový terminál, chodníky v meste budú rekonštruované. Protipovodňová ochrana mesta bude efektívnejšia.</p>			
Strategický cieľ			
<p>„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zvelaďovaní životného prostredia mesta“</p>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálno-technická	Environmentálna
Globálny cieľ	Cieľ 1.1. Rozvoj miestnych komunikácií Cieľ 1.2.: Presadzovanie energetickej efektívnosti verejných budov – nákladovo efektívna obnova Cieľ 1.3. Rozvoj cestovného ruchu.	Cieľ 2.1. Optimalizovanie občianskej a technickej infraštruktúry mesta.	Cieľ 3. 1. Skvalitnenie ochrany životného prostredia s dôrazom na zachovanie prírodného dedičstva a jeho intenzívnejšie využitie v prospech rozvoja obce.
Priority	doprava a komunikácie technická infraštruktúra	verejné priestory sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť školsťvo, kultúra, šport a voľný čas	ochrana pred povodňami
Opatrenia	1.1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.2.1. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov. 1.3.1. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce. 2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	3.1. Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry.

Zdroj Vlastné spracovanie

4 C – Programová časť

Programová časť obsahuje strategické prioritné rozvojové oblasti obce, definovanie strategických cieľov pri jednotlivých prioritných oblastiach, priority, zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Program obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v hospodárskej, sociálno-technickej a environmentálnej politike na úroveň opatrení a aktivít.

Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

Priority stanovené v strategickej časti v rámci troch prioritných oblastí (hospodárska, sociálna, environmentálna) zahŕňajú množstvo opatrení, z ktorých každé pozostáva z jedného alebo viacerých špecifických projektových cieľov. Sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021 - 2027. V rámci stanovených opatrení sa realizáciou projektových cieľov podporí inteligentná transformácia hospodárstva, pomôže sa prejsť na ekologickejšiu, nízkouhlíkovú Európu, zvýši sa mobilita a digitalizácia, prispeje sa k budovaniu sociálnejšej Európy a posilní sa miestny rozvoj (to samozrejme znamená realizáciu projektových cieľov na miestnej úrovni - pričom tieto projektové ciele svojim malým spôsobom prispievajú k dosiahnutiu systémových zmien na národnej a európskej úrovni).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „projektový zámer“.

Všetky projektové zámery identifikované v tomto PHSR môžu byť realizované v rámci integrovaných projektových balíkov, ktoré sú definované buď v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHRSR VÚC Košice) alebo v Integrovannej územnej stratégii SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko (IUS SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko); a môžu byť zahrnuté aj do Integrovaných územných investícií (financovaných z EŠIF).

Tabuľka 14 Prehľad opatrení a projektových zámeroch podľa oblastí

Prioritná oblasť - HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Projektový zámer 1.1.1. Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry – výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v meste Kráľovský Chlmec-II. etapa Projektový zámer 1.1.2. Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry v meste Kráľovský Chlmec (ul. Hlavná, Kapušianska, Hunyadiho)
1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov	Projektový zámer 1.2.1. Rekonštrukcia budovy ZUŠ
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	Projektový zámer 1.3.1. Rekonštrukcia väznice Projektový zámer 1.3.2 Rekonštrukcia synagógy
Prioritná oblasť – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	Projektový zámer 2.1.1 Výstavba BUS-BUS terminálu v meste Kráľovský Chlmec Projektový zámer 2.1.2. Modernizácia ZŠ L. Kossutha v Kráľovskom Chlmcí-materiálne vybavenie a technické zabezpečenie škôl, rekonštrukcia športovísk
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	Projektový zámer 2.2.1. Revitalizácia okolia hradu Csonkavár
Prioritná oblasť – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektové zámery
3.1. Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry.	Projektový zámer 3.1.1. Vybudovanie viacúčelovej vodnej nádrže

Zdroj Vlastné spracovanie

4.1 Ukazovatele, výsledky a dopady

Navrhované ukazovatele zohľadňujú všetky tri základné prioritné oblasti trvalo udržateľného rozvoja obce: hospodársku, sociálno-technickú a environmentálnu oblasť.

Rozoznávame 3 typy merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých oblastí PHSR:

- Výsledky – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu
- Výstupy - práce, tovary alebo služby financované počas realizácii projektu
- Dopady – dlhodobý efekt na daný prioritný oblasť alebo cieľovú skupinu

Tabuľka 8 Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých oblastí Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec

Typ ukazovateľa	Názov ukazovateľa	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota (2024)	Cieľová hodnota (2030)
Hospodárska oblasť					
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry					
Výstup	Dobudovaná základná technická infraštruktúra – II. etapa	MsÚ Kr. Chlmec	súbor objektov	0	1
Výstup	Dobudovaná základná technická infraštruktúra- rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v meste Kráľovský Chlmec	MsÚ Kr. Chlmec	súbor objektov	0	1
1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov					
Dopad	Rekonštruovaná budova ZUŠ	MsÚ Kr. Chlmec	objekt	0	1
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.					
Výstup	Rekonštruovaná väznica	MsÚ Kr. Chlmec	objekt	0	1
Výstup	Rekonštruovaná synagóga	MsÚ Kr. Chlmec	objekt	0	1
Sociálna oblasť					
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce					
Výstup	Novo-vystavený terminál BUS-BUS v meste Kráľovský Chlmec	MsÚ Kr. Chlmec	počet	0	1

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

Výstup	Modernizované materiálne vybavenie ZŠ L. Kossutha v Kráľovskom Chlmcí vrátane a technického zabezpečenia a rekonštrukcie športovísk	MsÚ Kráľovský Chlmec	objekt	0	1
2.2. Skvalitnenie trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia					
Výstup	Revitalizované okolie hradu Csonkavár	MsÚ Kr. Chlmec	objekt	0	1
Environmentálna oblasť					
3.1. Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry.					
Výstup	Vybudovaná viacúčelová vodná nádrž	MsÚ Kr. Chlmec	objekt	0	1

Zdroj: Vlastné spracovanie

5 D – realizačná časť

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový

Implementačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- opis úloh jednotlivých partnerov pri vykonávaní PHSR,
- opis inštitucionálnych a organizačných opatrení,
- stručný opis komunikačnej stratégie PHSR pre rôzne cieľové skupiny,
- opis systému monitorovania a hodnotenia vykonávania PHSR.

5.1 Akčný plán realizácie PHSR

Akčný plán stanovuje konkrétny program aktivít pre rozvoj obce vo vzťahu k prioritným oblastiam sociálno-ekonomického rozvoja. Akčný plán vychádza zo stratégie, tvorí jej logickú súčasť a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov. Obsahuje predpokladaný časový rámec realizácie jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich realizáciu a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov potrebných na ich realizáciu.

Tabuľka 16 Akčný plán realizácie PHSR Kráľovský Chlmec

Opatrenie	Projektový zámer	Zodpovedný	Odhadový termín realizácie	Financovanie (v EUR)
Hospodárska oblasť				
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	1.1.1. Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry – výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v meste Kráľovský Chlmec-II. etapa	MsÚ Kr. Chlmec	2025-27	938 098,69
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	1.1.2. Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry – rekonštrukcia miestnych komunikácií v meste Kráľovský Chlmec (ul. Hlavná, Kapušianska, Hunyadiho)	MsÚ Kr. Chlmec	2025-27	327 027,16

1.2. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov	1.2.1. Rekonštrukcia budovy ZUŠ	MsÚ Kr. Chlmec	2025-2027	1 150 000,00
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	1.3.1. Rekonštrukcia väznice	MsÚ Kr. Chlmec	2025-27	500 000,00
1.3. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	1.3.2. Rekonštrukcia synagógy	MsÚ Kr. Chlmec	2026-2028	650 000,00
Sociálna oblasť				
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	2.1.1. Výstavba BUS-BUS terminálu v meste Kráľovský Chlmec	MsÚ Kr. Chlmec	2025- 2026	2 564 597,92
Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce	2.1.2. Modernizácia ZŠ L. Kossutha v Kráľovskom Chlmcí-materiálne vybavenie a technické zabezpečenie škôl, rekonštrukcia športovísk	MsÚ Kr. Chlmec	2025-2026	476 042,10
2.2. Skvalitnenie ponuky trávenia voľného času a podpora spoločenského vyžitia	2.2.1. Revitalizácia okolia hradu Csonkavár	MsÚ Kr. Chlmec	2025-2026	300 000,00
Environmentálna oblasť				
3.1. Zlepšenie existujúcej protipovodňovej infraštruktúry	3.1.1. Vybudovanie viacúčelovej vodnej nádrže	MsÚ Kr. Chlmec	2025	300 000,00

Zdroj: Vlastné spracovanie

5.2 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR

Mestské zastupiteľstvo je zastupiteľský orgán občanov obce a orgán miestnej samosprávy. Mestské zastupiteľstvo má 11 členov, ktorých volia občania obce v priamych voľbách na funkčné obdobie určené zákonom. Poslanci prijímajú všeobecne záväzné nariadenia a rozhodujú tak o základných otázkach života obce. Harmonogram zasadnutí mestského zastupiteľstva upravuje rokovací poriadok. V súvislosti s vykonávaním PHRSR mestské zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument a schvaľuje každoročné vyhodnotenie jeho plnenia. Taktiež schvaľuje spolufinancovanie niektorých projektov financovaných z doplnkových zdrojov a z prostriedkov rozpočtu obce. V

rámci hodnotenia PHRSR schvaľuje výročné hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o nasledujúcich zmenách a aktualizáciách programu.

Primátor mesta je predstaviteľom obce a jeho najvyšším výkonným orgánom. Volia ho obyvatelia mesta v priamych voľbách podľa osobitných predpisov. Primátor zvoláva a vedie zasadnutia mestského zastupiteľstva a podpisuje ich uznesenia, zastupuje mesto vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám, rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nie sú zákonom alebo iným predpisom vyhradené mestskému zastupiteľstvu.

Primátor je štatutárnym orgánom v majetko-právnych vzťahoch obce, v pracovno-právnych vzťahoch pracovníkov obce, v administratívno - právnych vzťahoch je správny orgánom. Vo vzťahu k realizácii PHRSR primátor riadi proces realizácie, na programovej úrovni podpisuje uznesenie Mestského zastupiteľstva o strategickej časti dokumentu, schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (riadiace orgány jednotlivých operačných programov, dodávatelia, fondy a iné).

V podmienkach mesta Kráľovský Chlmec zabezpečujú výkon činnosti súvisiacich s realizáciou PHRSR zamestnanci MsÚ. Na projektovej úrovni zodpovedajú za tvorbu rozvojových projektov na účely využívania finančných prostriedkov z verejných zdrojov a zo štrukturálnych nástrojov Európskej únie a za riadenie realizácie (implementáciu) projektov, na ktoré bolo schválené spolufinancovanie z európskych fondov. Zabezpečujú tak činnosti potrebné pre realizáciu PHRSR, ako aj činnosti v rámci projektového cyklu na úrovni jednotlivých projektov, vrátane procesov s externými subjektmi (príprava projektovej dokumentácie, príslušné povolenia, proces verejného obstarávania, dodávky služieb, tovarov a stavebných prác) a prípravu žiadosti o doplnkové zdroje financovania.

Matica zodpovednosti - Poverení zamestnanci MsÚ úradu pod vedením starostu zodpovedajú za realizáciu PHRSR na programovej úrovni a na úrovni projektov. Ekonóm zodpovedá za finančné riadenie na úrovni programu aj na úrovni projektov. Spoločným výstupom pracovníkov mestského úradu Kráľovský Chlmec bude každoročne spracovaný materiál na rokovanie mestského zastupiteľstva Hodnotenie plnenia PHRSR za príslušný rok vrátane monitorovacej správy. Spoločný výstup predloží primátor mestskému zastupiteľstvu.

Tabuľka 179 Zabezpečenie činnosti v realizácii PHSR na úrovni programov

Činnosť	OZ	Primátor	Pracovná skupina	OcÚ	Hlavný kontrolór
Financovanie	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Implementácia	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Hodnotenie	schvaľuje	riadi		vykonáva	
Monitoring	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Kontrola	schvaľuje	riadi	navrhuje		vykonáva

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 18 Zabezpečenie činnosti realizácii PHSR na úrovni projektov

Činnosť	OZ	Primátor	Pracovná skupina	Externý odborník	Poverený pracovník OcÚ
Fundraising				spolupracuje	vykonáva
Identifikácia	schvaľuje		navrhuje	spolupracuje	vykonáva
Príprava				spolupracuje	vykonáva
Financovanie	schvaľuje		hodnotí		vykonáva
Kontraktácie		vykonáva			spolupracuje
Implementácia				spolupracuje	vykonáva
Monitorovanie	schvaľuje		hodnotí	spolupracuje	vykonáva
Korekcia	schvaľuje		navrhuje	spolupracuje	vykonáva

Zdroj: Vlastné spracovanie

5.3 Komunikačná stratégia vo vzťahu kPHSR

Komunikačná stratégia mesta Kráľovský Chlmec vo vzťahu k PHSR je súčasťou celkovej komunikačnej stratégie obce. Samotná realizácia PHSR je súčasťou rozvojových aktivít obce zameraných na zlepšenie kvality života jej obyvateľov, a preto je samozrejmé, že nie je možné komunikovať realizáciu PHSR separovane, ale v kontexte ostatných aktivít obce. Okrem obyvateľov sú cieľovou skupinou aj organizácie pôsobiace v obci, vrátane firiem, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou hospodárskeho a spoločenského života obce. Hlavným cieľom komunikačnej stratégie je komunikovať s cieľovými skupinami a zabezpečiť, aby

všetci občania boli oboznámení s PHRSR a boli včas, primerane a vhodným spôsobom informovaní o jeho realizácii. Hlavným komunikačným kanálom je webová stránka obce.

Hlavným komunikačným nástrojom na realizáciu PHRSR sú "Dokumenty na rokovanie Mestského zastupiteľstva". Tie sú v plnom znení zverejnené na webovej stránke obce pred zasadnutím. Najmenej raz ročne počas obdobia vykonávania PHRSR Mestskému zastupiteľstvu sa predkladá "Vyhodnotenie plnenia PHRSR za príslušný rok". Financovanie jednotlivých projektov schvaľuje aj Mestské zastupiteľstvo, takže informácie o príprave a realizácii konkrétnych aktivít - projektov - sú sprostredkované cieľovej skupine prostredníctvom materiálov na rokovanie zastupiteľstva.

5.4 Systém monitorovania a hodnotenia

Monitorovanie - Cieľom monitoringu je získať prehľad o tom ako sa plnia opatrenia a jednotlivé aktivity a ako napĺňajú ciele stanované v PHRSR. Proces monitorovania PHRSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHRSR až do ukončenia jeho platnosti a to na úrovni projektov. Na úrovni programu sa pripravuje súhrnná monitorovacia správa za príslušný rok. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu jednotlivých projektov. Výstupom monitorovania je Monitorovacia správa za príslušný rok schválená Mestským zastupiteľstvom. Za prípravu monitorovacej správy za projekt je zodpovedný určený pracovník MsÚ a za celkovú monitorovaciu správu je zodpovedný zástupca starostu. Výsledky monitorovania sú podkladom pre hodnotenie vykonávané na úrovni programu. Cieľom monitorovania je získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení na zmenu negatívneho vývoja, spôsobu realizácie, definovanie a prijatie korekčných opatrení.

Korekcie - Obec prijíma a spracúva pripomienky partnerov, poslancov a verejnosti raz ročne. Na základe týchto pripomienok a posúdenia plnenia PHRSR za predchádzajúci rok sa vykoná ročné hodnotenie a prípadná aktualizácia.

Hodnotenie plnenia PHRSR je činnosť, ktorá na základe monitorovania vymenuje vplyvy jednotlivých častí strategického plánu pre ďalší rozvoj obce, vyhodnotia sa dosiahnuté výsledky a dosahy realizovaných opatrení. Hodnotenie sa bude vykonávať raz ročne najneskôr do 30. marca za predošlý rok. Výstupom hodnotenia je Hodnotiaca správa za príslušný rok schválená Mestským zastupiteľstvom, ktorá hodnotí pokrok k dosiahnutiu stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí. Vstupnými údajmi pre prípravu tejto

správy sú výsledky monitorovania - monitorovacie správy jednotlivých projektov realizovaných v rámci programu. V zmysle § 12 písmeno b) Zákona NR SR č. 309/2014 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon 539/ 2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja sa hodnotenie plnenia PHRSR do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku.

Tabuľka 19 Plán hodnotenia realizácie PHSR Kráľovský Chlmec

Typ hodnotenie	Vykonať prvý krát	Dôvod/periodicita
Strategické hodnotenie	Najsôr v roku 2026	Podľa rozhodnutia starostu a vzniknutej spoločenskej potreby.
Operatívne hodnotenia		
Ad hoc hodnotenie celého PHSR	2025-2029	Každoročne v zmysle príslušných ustanovení Zákona NRSR 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov v termíne do konca 3. mesiaca príslušného roku.
Tematické vyhodnotenie časti PHSR	2026	Téma hodnotenia: ak bola téma identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie PHSR		Pri značnom odklone od stanovených cieľov alebo zmene stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí alebo zmene hodnôt ukazovateľov. Pri návrhu na revíziu PHRSR.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR	2027-2029	Aktualizácia PHRSR sa očakáva v zmysle Metodiky pre spracovanie PHRSR každé 3-4 roky.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2025-2029	Na základe rozhodnutia starostu v zmysle príslušných predpisov, na základe rozhodnutia kontrolného orgánu obce, na základe podnetu poslancov, na základe protokolu Národného kontrolného úradu SR, na základe správy auditu, atď.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2030	Na základe rozhodnutia starostu o príprave PHRSR mesta Kráľovský Chlmec pre nasledujúce programové obdobie

Zdroj: Vlastné spracovanie

6 E – Finančná časť

Jednou z kľúčových otázok programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Finančné zdroje potrebné pre naplnenia aktivít uvedených v PHSR mesta Kráľovský Chlmec roky 2024-2030 budú plynúť z viacerých zdrojov: rozpočet obce (čo je základným zdrojom financovania aktivít), fondy Európskej únie, zdroje štátu, zdroje vyššie územného celku, úverové zdroje, súkromné zdroje, ostatné verejné zdroje.

6.1 Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR

Zdroje financovania realizácie PHSR sa členia v závislosti od dostupnosti na dve základné kategórie:

1. Hlavné zdroje financovanie

a) Verejné zdroje

- štátny rozpočet vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev (dotačné tituly jednotlivých rozpočtových kapitol ministerstiev, príp. Úradu Vlády SR),
- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania...),
- rozpočet vyšších územných celkov (KSK),
- rozpočet obcí a miest (vlastné zdroje),

b) Iné zdroje

- prostriedky fyzických osôb,
- prostriedky právnických osôb,
- úvery
- príspevky medzinárodných organizácií,
- prostriedky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi (Nórsky finančný mechanizmus, bilaterálne dohody, Švajčiarsky finančný mechanizmus)
- iné prostriedky, ak to ustanoví osobitný predpis.

2. **Doplňkové zdroje financovania** – finančné prostriedky z Európskej únie, v programovom období 2021-2027 tzv. Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), určené hospodársky zaostalým regiónom, ktoré podľa ukazovateľov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vykazujú nižšiu úroveň rozvoja, ako je priemerná úroveň Európskej únie a regiónom s nepriaznivou štruktúrou zamestnanosti a podnikateľského prostredia.

6.2 Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

V rámci implementácie PHSR v meste Kráľovský Chlmec je väčšina projektov financovaná z viacerých zdrojov. Štruktúra zdrojov závisí od aktuálnej finančnej situácie obce a dostupnosti ďalších zdrojov financovania. Základom financovania bude najmä rozpočet obce, finančné zdroje partnerov, fondy EÚ, prostriedky zo štátneho rozpočtu SR alebo bankové úvery. Finančný rozpočet jednotlivých projektov bude stanovený kvalifikovaným odhadom, prípadne na základe cien vychádzajúcich z výkazov-výmerov stavebných rozpočtov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov sa bude zohľadňovať ich priorita a ich vplyv na hospodársky a sociálny rozvoj obce na základe stanoveného systému hodnotenia.

Tabuľka 10 Model viaczdrojového financovania PHSRR mesta Kráľovský Chlmec

Viaczdrojové financovanie							
Číslo projektu	Celkové náklady (v EUR)	Verejné zdroje					Súkromné zdroje
		EU	Štátny rozpočet	VÚC	Mesto	Iné	
1.1.1.	938 098,69	797 383,89	140 714,80				
1.1.2.	327 027,16	277 973,09	22 891,90		26 162,17		
1.2.1.	1 150 000,00	977 500,00	80 500,00		92 000,00		
1.3.1.	500 000,00	425 000,00	35 000,00		40 000,00		
1.3.2.	650 000,00	552 500,00	45 500,00		52 000,00		
2.1.1.	2 564 597,92	2 179 908,23	384 689,69				
2.1.2.	476 042,10	404 635,79	33 322,95		38 083,36		
2.2.1.	300 000,00	255 000,00	21 000,00		24 000,00		
3.1.1.	300 000,00	255 000,00	21 000,00		24 000,00		

Zdroj: Vlastné spracovanie

6.3 Systém hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov PHRSR sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Projekty sa budú hodnotiť na základe 5 stupňov priority:

- 1) **Najvyšší stupeň priority**– ide o projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu.
- 2) **Vysoký stupeň priority**– ide o projekty s oporou vo všeobecnom záväznom nariadení obce, koncepčných materiáloch obce a investičné projekty s ukončenou prípravnou fázou (právoplatné stavebné povolenie, ukončené verejné obstarávanie). Ďalej do tejto kategórie sú zaradené aj projekty verejno-súkromného partnerstva pri využití modelov spolupráce napr. pri bytovej výstavbe.
- 3) **Stredný stupeň priority**– ide o projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o doplnkové zdroje financovania to znamená že majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF.
- 4) **Nižší stupeň priority**– ide o projekty, ktoré sa nachádzajú v zásobníku projektov, sú bez ukončenej prípravnej fázy (bez projektovej dokumentácie, bez stavebného povolenia) a tiež neinvestičné projekty v štádiu zámeru.
- 5) **Najnižší stupeň priority**– ostatné projekty.

Hodnotenie projektov a revízia prideleného stupňa priority sa uskutoční každoročne v čase prípravy rozpočtu mesta Kráľovský Chlmec na nasledujúce rozpočtové obdobie.

7 Záver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Kráľovský Chlmec bol spracovaný na základe zadania schváleného mestským zastupiteľstvom. Je strategickým strednodobým dokumentom, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti, opatrenia a aktivity smerujúce k ich naplneniu.

PHSR vychádza z prioritných potrieb obce a z možností ich realizácie, s cieľom zlepšovať životné podmienky jej obyvateľov a zvyšovať konkurencieschopnosť regiónu. Je otvoreným dokumentom, spracovaným na úrovni poznania a hodnotenia vývoja obce, jej potenciálu a perspektív. Je živým dokumentom, ktorý je potrebné v priebehu realizácie pravidelne vyhodnocovať na zasadnutiach Mestského zastupiteľstva a aktualizovať v termínoch podľa jeho rozhodnutia. Bude sa realizovať v podmienkach existujúceho stavu ekonomického potenciálu a prognózy očakávaného vývoja obce i regiónu.

Zodpovednosť za administratívne zabezpečenie a za postupnú realizáciu jednotlivých aktivít obsiahnutých v PHSR má Mestské zastupiteľstvo mesta ako kolektívny riadiaci orgán, primátor mesta a príslušné komisie zriadené pri Mestskom zastupiteľstve. Predpokladom pre úspešnú realizáciu rozvojových zámerov obce je aktívny prístup volených zástupcov v Mestskom zastupiteľstve pri vecnom schvaľovaní jednotlivých úloh a využívaní dostupných možností financovania plánovaných aktivít.

Úspešnosť realizácie stanovených zámerov však bude v prvom rade závisieť od aktívnej účasti a podpory všetkých obyvateľov obce pri koordinovaní jednotlivých aktivít Mestským zastupiteľstvom.

PHSR mesta Kráľovský Chlmec bol schválený a uvedený do praxe rozhodnutím Mestského zastupiteľstva (viď prílohu č. 2).

Príloha č. 1 Prehľad realizovaných investícií a aktivít od posledného PHSR

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Riešenie migračných výziev v meste Kráľovský Chlmec			2022	2023
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
72 800,00	72 800,00	ÚV SR	0,00	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Výstavba zberného dvora v meste Kráľovský Chlmec			2022	2023
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
373 014,34	354 014,34	MŽP SR	18 650,72	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Predchádzanie vzniku BRKO v meste Kráľovský Chlmec			2018	2019
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
91 795,84	87 206,05	SAŽP	4 589,79	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zníženie energetickej náročnosti objektu ZŠ, ul. L. Kossutha 56, K. Chlmec			2022	2023
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
1 350 000,00	1 000 000,00	SIEA	350 000,00	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Zateplenie a obnova obalových konštrukcií kultúrneho domu v Kráľovskom Chlmcí			2018	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
519 238,80	493 277,18	SIEA	25 961,62	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Miestna občianska poriadková služba v meste Kráľovský Chlmec			2017	2019

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
79 804,27	75 814,06	MV SR	3 990,21
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkov služby v meste Kráľovský Chlmec			2019 2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
294 440,83	279 718,79	MV SR	14 722,04
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Nadstavba, rekonštrukcia a rozšírenie kapacity materskej školy Kráľovský Chlmec			2016 2018
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
599 800,00	569 810,00	MV SR	29 990,00
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Rekonštrukcia a modernizácia Komunitného centra Kráľovský Chlmec			2016 2018
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
257 212,00	244 351,40	MV SR	12 860,60
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Sanácia miest s nezákonne uloženým odpadom v katastri mesta Kráľovský Chlmec			2019 2019
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
19 830,03	18 840,03	MV SR	990,00
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry –výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v meste Kráľovský Chlmec			2019 2023
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
533 851,52	507 158,94	MV SR	26 692,58
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Podpora opatrovateľskej služby v meste Kráľovský Chlmec			20 20
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

97 920,00	97 920,00€	MPSVaR SR	0,00
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Miestne občianske poriadkové služby v Kráľovskom Chlmcí			2022 2023
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
204 925,68	194 679,40	MV SR	10 246,28
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Výmena výplňových konštrukcií ZŠ Kráľovský Chlmec			2020 2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
191 000,00	180 000,00€	Environmentálny fond	11 000,00
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Riešenie kvality ovzdušia v meste Kráľovský Chlmec prostredníctvom modernej čistiacej techniky miestnych komunikácií			2019 2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
189 473,69	180 000,00€	Environmentálny fond	9 473,69
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK
			ZAČATIA UKONČENIA
			REALIZÁCIE
Obnova budovy OPP v Kráľovskom Chlmcí – I. etapa			2019 2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE
201 000,00	190 000,00€	Environmentálny fond	11 000,00

Príloha č. 2 Výpis z Uznesenia Mestského zastupiteľstva o schválení PHSR mesta Kráľovský Chlmec na roky 2024-2030

(sem priložiť kópiu Uznesenia)

